

36. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2023. április 18-20.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar

**KÍNA NEMZETKÖZI MEGÍTÉLÉSÉNEK VÁLTOZÁSA A COVID-19
JÁRVÁNY SORÁN**

Jelige: Hófödte hegycsúcs

Pályamunka lezárásának időpontja:
2022.04.18.

2023

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	1
A téma aktualitása	1
A tudományos probléma megfogalmazása	3
Kutatási célkitűzések és hipotézisek	4
Kutatási módszertan	4
1. Áttekintés a nemzetközi helyzetről a járvány előtt	5
1.1 Kína saját maga által definiált szerepe és külpolitikai elvei.....	5
1.2 Kína szövetségi rendszere	7
1.3 A Kína ellenes szövetségi rendszer	11
1.4 A semleges országok	13
2. A nemzetközi szakirodalomban felvetett kérdések és problémák	15
2.1 Az új hidegháború, és az új világrend	15
2.2 Infódémia és információs zűrzavar.....	16
2.3 A kínai és nemzetközi járványkezelés meghatározó pontjai	19
2.4 A kínai segélyezési rendszer áttekintése	20
2.5 Az adatbányászat rövid áttekintése.....	21
3. A közösségi média és egyéb online tartalmak vizsgálata	25
3.1 A SentiOne közösségi média figyelő platform.....	25
3.2 Az első hipotézis vizsgálatának eredménye	27
3.3 A második hipotézis vizsgálatának eredménye	28
3.4 A harmadik hipotézis vizsgálatának eredménye	30
4. Felhasznált irodalom	36
5. Ábrajegyzék	41
6. Táblázatok jegyzéke.....	41

Bevezetés¹

A téma aktualitása

A Kínai Népköztársaság (továbbiakban: KNK) napjainkra gazdasági, politikai és katonai nagyhatalommá vált.

A Wallerstein-féle vilárendszer-elemzés (Wallerstein, 1974) kategóriáit használva Kína mostanra már a perifériáról a félperiféria szintre eljutott, és jó úton halad afelé, hogy vagy csatlakozzon a centrumhoz, vagy új centrummá váljon. Ennek egyik leglátványosabb jele, hogy az élen járó (cutting-edge) technológiával egyre jobban rendelkezik, ami egyre nagyobb profitot is biztosít számára. Példák ilyen technológiákra: 5G hálózatok, mesterséges intelligencia, robotika, űrtechnológia, ezekben vagy élen járónak mondható, vagy alig van lemaradva a centrumtól. A másik az Övezet és Út kezdeményezés (Belt and Road Initiative, továbbiakban BRI), mely mind geopolitikailag, mind gazdaságilag nagy hatású lehet. A BRI kulcsa a konnektivitás, a projektek megvalósulása esetén Kína centrummá válik (Salát, 2021).

Gazdaságát nézve elmondható, hogy a világ egyik vezető gazdasága, nominális GDP-t tekintve az Amerikai Egyesült Államok (továbbiakban: USA) után a második legnagyobb gazdaság és a különbség csökkenő tendenciát mutat. Vásárlóerő-paritáson számolva ugyanakkor már 2014-ben a világ legnagyobb gazdaságává lépett elő (P. Szabó, 2020a).

Magyarországhoz (és Európához) való gazdasági kapcsolata várhatóan a BRI okán, illetve a Kína-Kelet-Közép-Európa Együttműködésen (16+1 Együttműködés) keresztül egyre szorosabbá fog válni (Takács, 2020). Bár jelenleg a BRI kiépítése is még csak folyamatban van, illetve a 16+1 Együttműködés sem hozott számottevő változást.

Politikai jelentőségének alátámasztására a teljesség igénye nélkül a KNK az alábbi fontos nemzetközi szervezetek és multilaterális fórumok aktív szereplője: az ENSZ Biztonsági Tanács állandó tagja; tagja még továbbá az Ázsiai és Csendes-óceáni Gazdasági Együttműködésnek (Asia-Pacific Economic Cooperation; továbbiakban APEC); Sanghaji Együttműködési Szervezetnek (Shanghai Cooperation Organization; továbbiakban SCO), a G20-nak, a Világkereskedelmi Szervezetnek (World Trade Organization, továbbiakban WTO), a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége Plus Három együttműködésnek (Association of Southeast Asian Nations; továbbiakban: ASEAN+3), amely szövetséggel megalakították 2010-ben a világ lakosság számát tekintve legnagyobb szabadkereskedelmi zónáját az ASEAN–Kína

¹ „Az INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-21-1-I-NKE-67 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

Szabadkereskedelmi Zónát (ASEAN-China Free Trade Area; továbbiakban: ACFTA). Továbbá még számos multilaterális regionális fórumot és regionális együttműködést is létrehozott (P. Szabó, 2020b).

Kína egyre több erőforrást fordít a Népi Felszabadító Hadsereg (People's Liberation Army; továbbiakban: PLA) a katonai kiadások összege 2020-ra túllépte a 250 milliárd USD-t, ami a 2006-os ráfordításhoz képest ötszöröst jelent (Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), 2020). Elmondható, hogy e pénzből a PLA gyorsan modernizálódik, illetve fejleszti képességeit. A PLA a világ legnagyobb hadserege, a reform folyamatokat követő jelentős létszámbeli leépítések után is közel 2 millió fővel.

A fent leírtakból következően Kína a nemzetközi tér egyik meghatározó hatalma, cselekedeteivel minden szinten hatással van világunkra. A KNK hagyományos nemzetközi stratégiája, melynek lényege, hogy a katonai téren meglevő törésvonalak az USA és NATO szövetségesek irányában ne húzódjának át a gazdasági- és politikai kapcsolatok területére, kudarcra ítéltetett. A 2008-as gazdasági válság által felszínre hozott problémák, és az ezáltal megváltozott nemzetközi helyzet, melynek negatív hatásaira a COVID-19 járvány csak ráerősített, egy kevésbé interdependens, megosztottabb világot vetít előre. Több Kína szakértő úgy látja, hogy jelenleg egy új hidegháború felé sodródunk, ha már nem éppen zajlik; mely az USA és szövetségesei, illetve Kínai és szövetségesei között fog bekövetkezni (Kusai, 2021). A COVID-19 járványhoz kapcsolódó presztízsveszteség, mely után természetesen a KNK törekszik helyreállítani azt a képet, hogy Kína felelős nagyhatalomként viselkedik a nemzetközi térben, még kérdéses, hogy mennyire jár sikerrel.

Kína a szigorú járványellenes intézkedéseknek köszönhetően gyorsan újra tudta indítani a termelést, így 2020-ban 2,2%, 2021-ben 8,1% GDP növekedést realizált (Statista, 2022). Nyitott kérdés, hogy az egyre inkább felfűvódó ingatlan buborékkal mit fog kezdeni a Kínai Kommunista Párt (továbbiakban KKP). Nyitott kérdés, hogy a szigorúbb szabályzás által a buborék leengedése és az ingatlan szektor megmentése lesz a döntés, vagy hagyják, hogy a piac szabályozza magát (Brooker, 2021). Hogy az ukrán-orosz konfliktus hogyan hat majd Kínára hosszabb távon, az még kérdésesebb, ezt a későbbiekben röviden tárgyalom majd. A legfontosabb kérdés, hogy vajon ez egy proxy háború-e, és ezzel már benne járunk-e a II. hidegháborúban (Eidenpenz, 2022)?

A járványt jelentős kiberdiplomáciai tevékenység is kísérte világszinten, főleg a közösségi médiában, vizsgálatom fő tárgya ezért a közösségi médiában megjelenő tartalmak. A kiberdiplomácia a kibertérben, vagy pontosabban, a kibertérrel kapcsolatosan folytatott diplomáciai tevékenység (Barrinha and Renard, 2017). Másként fogalmazva: a diplomácia

eszköztárának felhasználása arra, hogy az egyes országoknak a kibertérrel kapcsolatos nemzeti érdekeit érvényre juttassák.

A téma aktualitása és geopolitikai jelentősége egyaránt fontos volt számomra mikor kiválasztottam, mellesleg kutatási profilomba, melynek tárgya Kína, is jól illeszkedett.

A tudományos probléma megfogalmazása

Pár saját gondolat kezdésként: a kibertér, hiába egy virtuális világ, egyre inkább a hétköznapiok részévé válik. Ahogy virtualizálódik az általunk megélt világ, e folyamat új kihívásokat teremt az egyén és a társadalom számára egyaránt. Bár ez a fajta határtalanság a korlátlan szabadság érzését is megadja, hiszen ehhez a térhez elég könnyen tudunk kapcsolódni, viszont az anonimitás és az információdömping okán az elveszettség érzését is okozhatja. Ma még egyszerű a szituáció, hiszen az immerzív virtuális valóságok, melyek lehetővé teszik, hogy a felhasználó teljesen belevesszen egy mesterséges világba, még egyelőre csak a fantázia birodalmában léteznek.

A kibertér áll az összes számítógépes hálózathoz a világon, és a „végpontokból”, amik hozzá vannak kapcsolva, illetve irányítva vannak általa. E teret egyre inkább hordozható eszközökön keresztül érzük el, a helyhez kötöttek helyett. Így három réteget különböztethetünk meg benne: az infrastruktúrát (a fizikai réteg, mint például a tárhelyek, processzorok stb.), a szoftvert (egymással interakcióba lépő számítógépes rendszerek és applikációk) és az adat, ami a gépeken tárolódik (Sliwinski, 2014).

Ahogy a való életben ha egy adott témával kapcsolatosan szeretnénk az emberek véleményét megtudni, közvéleménykutatást végzünk, így a kibertérben is hasonló módon járhatunk el, itt annyiban egyszerűbb a dolgunk, hogy az emberek maguktól osztanak meg információkat, és ezeket kinyerve tudunk a kibertérben lévő állapotokra következtetni, ami azért fontos, mert napjainkban a sajtó szerepét átvették a közösségi média szolgáltatók, így az emberek véleményének kialakításában és befolyásolásában kulcsszerepük van az itt megjelent tartalmaknak. A tradicionális média platformokat szokás főáramlatúnak tekinteni, de a növekvő bizalmatlanság okán az itt megjelent tartalmak is megkérdőjeleződnek.

A fő problémát abban látom, hogy a kibertér, méretéből kifolyólag, illetve a közösségi média profitszerző mechanizmusai okán - gondoljunk csak az információs buborék jelenségére – az egyén számára átláthatatlan, azonban mind az egyén, mind a közösség szembesül a virtuális és a fizikai világ kölcsönös interakciójából származó jelenségekkel. Amennyiben tisztán tudnunk látni, hogy a kibertérben mi történik, akkor jobban fel tudunk készülni arra, hogy ennek esetlegesen milyen hatása lesz/lehet a való világban.

Kutatási célkitűzések és hipotézisek

Célom a kibertérben megjelenő tartalmak által kialakított online miliő tudományos igényességű vizsgálata és az eredmények kvantifikálható formában történő feldolgozása.

Ezzel egy olyan eszközt szeretnék létrehozni, amivel a nemzetközi szakirodalomban vagy a közvélemény kutatásokban megjelenő eredményeket lehet adatokkal alátámasztani, illetve a nemzetközi kapcsolatokban tapasztalható változásokat lehet számszerűsíteni.

Kutatásom során az alábbi hipotéziseket fogalmaztam meg:

H1: A nyugati közösségi médiában és online felületeken a kínai segélyezés jelentős véleményformáló szerepet töltött be a járvány során.

H2: Az AUKUS és a Quad országainak angol nyelvű közösségi média és egyéb online felületeken megjelenő tartalmait vizsgálva a Kínai Kommunista Párt megítélése romlott a járvány során.

H3: Kína járványkezelésének nemzetközi megítélése a kezdeti negatív időszak után pozitívvá vált

Kutatási módszertan

A SentiOne közösségi média figyelő (social listening) platform segítségével a közösségi média és az egyéb online tartalmak kereshetők kulcsszavak alapján - illetve egyes kulcsszavak kizárásával a relevánsabb tartalom megtalálása érdekében – a kereséssel nyert adatokat elemeztem a SentiOne online beépített elemző modulja segítségével, ahol az adatok megjelenítésére számos beépített eszköz áll rendelkezésre. A SentiOne a PANAS metódus (Watson, Clark és Tellegen, 1988) alapján saját maga által fejlesztett szentimentelemző algoritmust alkalmazva méri az egyes médiatartalmak érzelmi töltöttségét, ez alapján pozitív, negatív és semleges lehet egy üzenet, ezt a hagyományosnak számító hármas skálán összesíti is általában havi bontásban a választott időszak nagyságának függvényében. A SentiOne három évre visszamenőleg tárol adatokat, így a COVID-19 járvány teljes időszakára vonatkozóan jelenleg lehívhatók adatok.

1. Áttekintés a nemzetközi helyzetről a járvány előtt

A fejezet célja bemutatni Kína helyzetét a világban, főleg a járvány kezdetéig, bár egyes területeken időben közelebbi eseményekre is hivatkoztam. A világpolitika „színpadának” szereplőinek tevékenysége által megfigyelhető egyfajta új világrend felé vezető átalakulás, ami szerintem egy olyan folyamat, amit a COVID-19 járvány meggyorsított, illetve az ukrán-orosz háború kezdetével „hivatalosan” is elindultnak tekintem a II. hidegháborút.

1.1 Kína saját maga által definiált szerepe és külpolitikai elvei

A Kína békés felemelkedése elmélet a Tiananmen téri események után született meg az 1990-es évek közepén, azzal a szándékkal, hogy az amerikai a kínai fenyegetés elméletére választ adjon. Eme elméletet már 1992-ben elkezdtek használni az amerikai kommunikációban, tartalmát két alfejezet múlva ismertetem majd. A fenti nevét 2003-ban kapta egy Zheng Bijian által tartott beszédben, mely *„A Kína békés felemelkedésének az új útja és Ázsia jövője”* címet viselte. 2004-től az akkori pártfőtitkár Hu Jintao a pacifistább hangzású Kína békés fejlődése elnevezést kezdte el használni (Glaser és Medeiros, 2007). 2011-ben az egész elméletet összegezve egy fehér könyv formájában hivatalosan is kiadták, ahol részletekbe menően kifejtésre kerül a kínai álláspont saját szerepükről a nemzetközi térben (Information Office of the State Council, 2011). A *Kína békés fejlődése* fehér könyv 5 részből áll. Az első részben a békés fejlődés definícióját találjuk: „Kína a világbéke fenntartása révén fejlődik és saját fejlődésével segíti a világbéke fenntartását.” A kínai magyarázat szerint e folyamat részei: „tudományos, független, nyitott, békés, együttműködő és közös fejlődésből áll”. A második rész tartalmazza Kína elérni kívánt céljait. Egy igazságos és méltányos nemzetközi politikai és gazdasági rend létrehozását tűzték ki célként. Ehhez Kína modernizációja is szükséges, amit három lépésben terveztek végrehajtani, a gazdaság modernizációjával a végső cél a „szerény jólét” társadalmának a megteremtése. A harmadik lépés a harmonikus társadalom felépítése, egy szocialista jogállam létrehozása, ahol a nép részt tud venni a kormányzásban. A nyitás politikájának folytatását deklarálják. Békés nemzetközi környezetet szeretnének fenntartani, a „békés egymás mellett élés 5 vezérelvének” alapján. A hadseregfejlesztés, a terrorizmus elleni harc, a fegyverkezési verseny elutasítása, a konfliktusok békés úton történő megoldása, az egyes államok szuverenitásának tisztelete is megtalálható e részben. Kína jó szomszédi viszont kíván ápolni, illetve regionális együttműködést szeretne megteremteni. A negyedik rész ismerteti, hogy Kína békés felemelkedése a kínai történelmi és kulturális hagyományok továbbvitele. A globalizálódás következtében a határon átívelő problémák (klímaváltozás,

terrorizmus, pénzügyi válságok stb.) csak közös erővel megoldhatók. Az ötödik részben azt tárgyalja, hogy mit jelent a békés fejlődés a világ többi részére nézve. Kína támogatja a fejlődő országok felemelkedését, illetve segíti a fejlett országokat jólétük fenntartásában. Egy jóléti és fejlődő Kína a nemzetközi közösség érdeke is. Zárszóként a fehér könyv utolsó mondata, hogy a kínaiak elévülhetetlen érdemeket fognak szerezni más népekkel közösen a „fényes jövő” elérésében (Balázs, 2012).

A Mao utáni reformerek vezetője Deng Xiaoping által meghatározott: „rejtjük el ragyogásunkat, és burkolózzunk homályba”, ami Kína hagyományos külpolitikai stratégiáját jelentette sokáig, a 2010-es évtől fokozatosan, Xi Jinping pártfőtitkár hatalomra kerülésével egyre jobban a háttérbe szorult. Ugyanakkor a kínai propaganda által megteremteni szándékozott önkép is alátámasztja a kínai ambíciókat, hogy egy példát kiemeljek a Harci farkas című filmek hazai sikere, főleg a második részben megjelenő nagyhatalmi fellépés Kína részéről (Salát, 2018).

A fent említett filmek nyomán ezt az új, agresszívabb fellépést harci farkas diplomáciának nevezik a szakirodalomban. Kérdés, hogy ez az agresszív, nagyhatalmi érdekeket nyíltan vállaló nemzetközi politika, bármennyire is megdobogtatja a nacionalista szíveket, mennyire lesz kerékkötője a nemzetközi kapcsolatoknak (Zhu, 2020).

Kína egyik ki nem mondott célja, hogy nagyhatalmi alternatívát kínáljon az USA vezette nyugati demokratikus tengellyel szemben, elsősorban olyan államok számára, akik hozzá hasonlóan máshogy képzelik el az új világrend szerkezetét, illetve más értékrenddel rendelkeznek. Ennek a külpolitikában a legfőbb komponense az el nem köteleződés, Kína a Deng Xiaoping féle nyitás óta általában nem nyilvánít határozott véleményt, inkább csak a konfliktus békés, tárgyalások útján történő megoldását szorgalmazza. Mint hagyományos érték megjelenik nála az államok abszolút szuverenitásának a tiszteletben tartása, ez azért is fontos, mert Kína általában pont erre hivatkozva szokta elutasítani a nemzetközi részről őt ért vádakat, példának okáért a Xinjiang tartománybeli ujjur népcsoporttal való bánásmód, vagy a hong kongi autonómiával kapcsolatos visszasságok miatti tüntetésekkel kapcsolatosan. Ezáltal azon országok vezetőinek lehet szimpatikus a kínai nagyhatalmi alternatíva, ahol hasonló jellegű emberi jogi problémákkal küzdenek. Bár itt fontos megjegyezni, hogy mindkét oldalon elég erős a narratíva harc: az ujjurok esetében Kína terroristákról, míg az USA szabadságharcosokról beszél. E vita eldöntése nem célja mostani kutatásomnak, mert a téma komplexitása megérne egy külön dolgozatot.

Kétvágányos politika jellemző Kínára, aminek gyökerei Deng Xiaoping 1978-ben meghirdetett reform és nyitás politikájához nyúlnak vissza, amikor a szocialista tervgazdasági rendszer

mellett elkezdtek kiépíteni a modern kapitalista szabadpiaci rendszert is párhuzamosan, majd a régi rendszert mikor az új megerősödött, „lekapcsolták”. Ezzel analóg módon, ahol nem sikerült eléggé saját érdekeinek megfelelően átformálnia a nemzetközi rendszert, ott párhuzamosan elkezdte saját rendszerét felépíteni, erre számos regionális és nemzetközi példát találhatunk. Párhuzamosan felépített saját szervezet: Ázsiai Infrastrukturális Beruházási Bank (Asian Infrastructure Investment Bank; AIIB), ami a Nemzetközi Valutaalap (International Monetary Fund; IMF) kiváltására született. Regionális együttműködések: APEC, ASEAN+3, ACFTA (P. Szabó, 2020b). A legújabb, 2022. január 01-jén hatályba lépett Regionális Átfogó Gazdasági Partnerség (Regional Comprehensive Economic Partnership; RCEP), melynek jelentősége jelenleg vitatott, majd az idő megmondja, hogy mely szakértőknek lesz igaza, akik jelentős, vagy akik elhanyagolandó hatásúnak becsülték.

Minden esetre elmondható, hogy a hagyományos nemzetközi rendszerekből való kilépés (és a szövetségesek kilépésre kényszerítése), mint záróaktus még várat magára, bár az ukrán-orosz háború magát ezt a távolodási folyamatot szerintem gyorsítani fogja.

1.2 Kína szövetségesi rendszere

Az előző fejezetben említett főleg gazdasági együttműködések takaró szervezetek mellett fontos még kiemelni a SCO-et, melyet Kína 2001-ben alapított meg, azzal a céllal, hogy a meglévő biztonságpolitikai, gazdasági és kulturális együttműködést fejlesszék. Bár az ASEAN-nak is van biztonsági pillére, az SCO az egyetlen olyan biztonsági jellegű szervezet, melynek Kína állandó tagja. A harmadik évezred biztonságpolitikai kihívásaira egy közös válasz célravezetőbb, mint egy csak nemzeti szintű. Az SCO Oroszország és Kína között a hatalmi egyensúlyi politika fontos eszköze. Kína és Oroszország egyszerre partnerek, akik a NATO-val szemben együtt állnak, és egyszerre vetélytársak. Míg Oroszország energiahordozó exportra, Kína pedig energiahordozó importra szorul, ez az egyik legnagyobb kereskedelmi érdekellentét. 2017-ben belépett India és Pakisztán is, ez lehetővé teszi, hogy Kínával együtt e három hatalom viszonya normalizálódni tudjon, gondoljunk csak a határvitákra. Az alapító okirat szerint a főbb célkitűzései a biztonság, a stabilitás, a bizalom és barátság erősítése, a világ gazdaságba történő integráció erősítése, a nemzetközi konfliktusok megakadályozása, illetve azok békés rendezése, a hatékony regionális együttműködés előmozdítása, és a közös fellépés a terrorizmus, szeparatizmus és az extrémizmus ellen. A 2003 óta megrendezett „Békeművelet” hadgyakorlatok a közép-ázsiai térség legnagyobb ilyen jellegű gyakorlatainak számítanak a hidegháború óta, és napjainkra már hat állam részvételével zajlanak (Szabó,

2019).

Sanghaji Együttműködési Szervezet

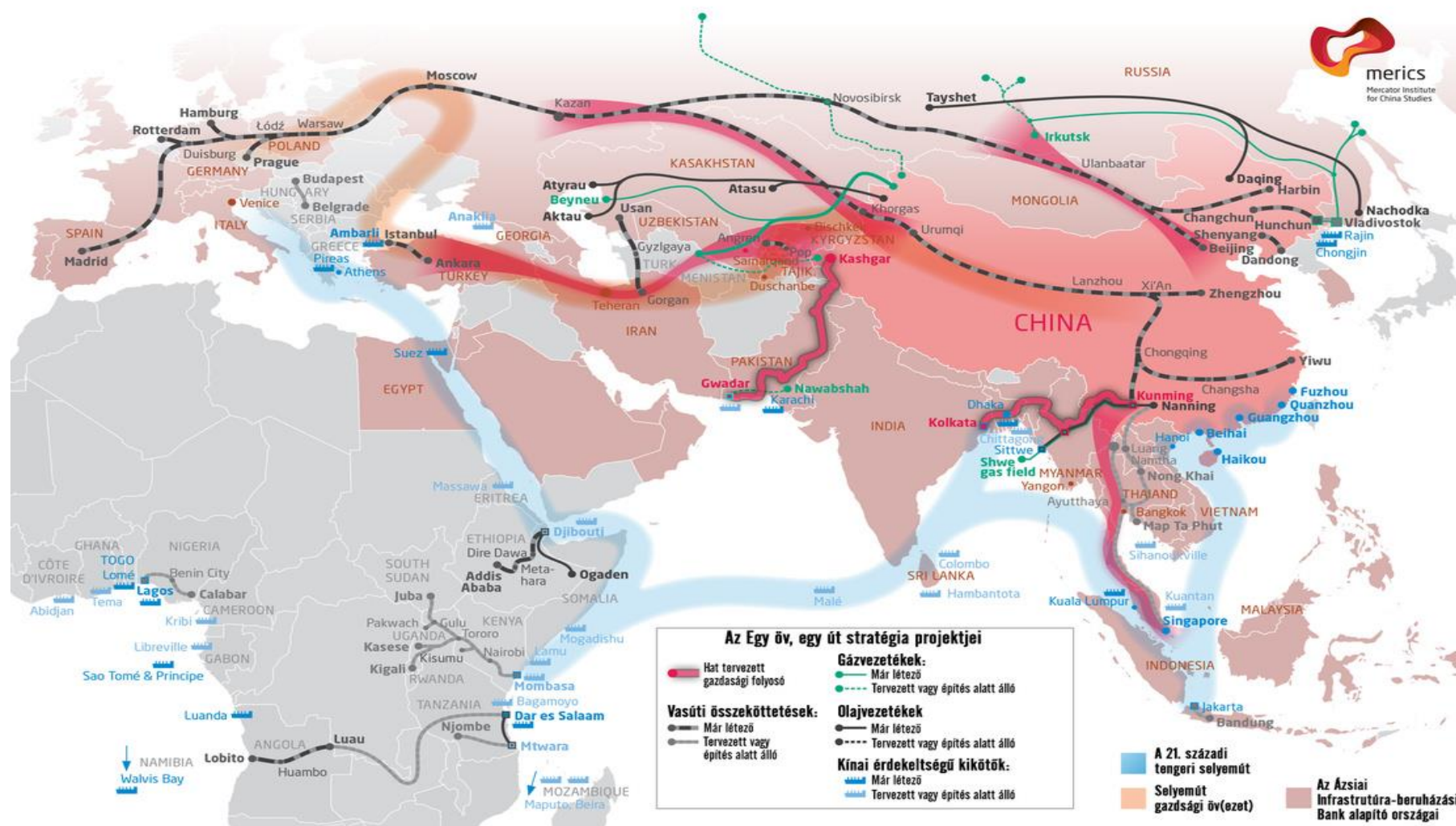
1. ábra Sanghaji Együttműködés Szervezet (Forrás: Silk Road Report)

Kína kapcsolatának kialakítása Afrikával 1955-ben, az első nagyszabású afrikai-ázsiai találkozó, a Bandung konferencia megrendezésével kezdődött. A hidegháború alatt nem volt ugyan jelentős eme kapcsolat, de az 1990-es években új erőre, kapott, és a 2000-es években már a gazdasági mutatókban is egyre komolyabban megjelent. Kína törekszik arra, hogy a hagyományos szereplőkhöz képest - akik Afrika gyarmatosításából kivették a részüket - másféle stratégiákat fejlesszen ki, és egy vonzóbb alternatívát tudjon nyújtani. Kommunikációjának fontos része, hogy megkülönböztesse magát a korábbi gyarmatosítóktól, akik nagyon mély és kedvezőtlen nyomokat hagytak az afrikai lakosok emlékeiben, illetve emlékeztessen erre őket, magát az afrikai kontinens hagyományos barátjaként láttatva. A nyugati államok a különböző feltételekhez szokták kötni (például makroökonómia reformok, jó kormányzás és átláthatóság, az emberi jogok tiszteletben tartása) a különböző segélyek és befektetések nyújtását, addig Kína nem kér mást, csak hogy az egy Kína-elvet (ami tömören annyit jelent, hogy egy Kína van, Tajvan Kína része, Kína szuverenitása és felségterülete nem megosztható, a tajvani kérdés tisztán kínai belügy, valamint Kínát mindenképp egyesíteni kell Tajvannal) elismerjék.

Kína gyors gazdasági fejlődése, és nemzetközi szereplővé válása szinergiában van az afrikai országok azon törekvésével, hogy megszabaduljanak a világpolitika színpadán eddig betöltött passzív/rájuk kényszerített szereptől. Kína 2010-től a világ legnagyobb energiafelhasználó országává vált, és valószínűleg fogyasztása folyamatosan növekedni fog. Az Iránt sújtó amerikai embargó, a Malaka-szorosban esetlegesen fellépő torlódás okán lehetséges kőolaj ellátási problémák arra sarkallták Kínát, hogy egyéb alternatívák után nézzen, és emiatt Afrika - ahol még sok a felfedezetlen és kiaknázatlan lelőhely – jelentősége megnőtt, 2020-ban nagyjából olajszükségletének a 18%-át importálta innen (Nyabiage, 2020). Kína kereskedelmi-, segély- és befektetési lehetőségeket kínál, főleg az energiahordozókban és természetes nyersanyagokban gazdag afrikai országok számára, akik általában kedvezőtlen adósság besorolással rendelkeznek, viszont ezzel saját maga számára kedvező feltételekkel szerez olajkitermelési és bányászati jogokat. A Kínával szoros gazdasági és politikai kapcsolatok továbbá lehetővé teszik az adósságok eltörlését, egyes nyilatkozatok alapján már 10 milliárd amerikai dollárnyi adósságot el is töröltek.

Politikailag fontos cél, hogy az ENSZ Közgyűlésen Kínát támogassák, az 54 afrikai ország összesen 28%-át adja az ENSZ tagoknak, így szerepük fontos lehet, főleg az emberi jogok megsértésével kapcsolatos nyomás ellensúlyozásában. Az Egyesült Államok, illetve a nyugati országok többször is kritizálták Kína Afrika politikáját, mondván, hogy figyelmen kívül hagyja ezen országok hosszútávú érdekeit (Güntay, 2021).

Az Egy Övezet Egy Út Kezdeményezés, vagy újabb nevén BRI 2013-ban került meghirdetésre Xi Jinping egy beszédében, és azóta is a kínai nemzetközi politika egyik meghatározó eleme. E kezdeményezés válaszként értékelhető a Hillary Clinton által 2011-ben a Foreign Policy folyóiratban megjelent *Amerika csendes-óceáni évszázada* című cikkében bemutatott politikára. A projekt tervezett befejezése 2049, nem véletlenül, hiszen ez a KNK megalapításának 100. évfordulójára fog így esni. A projekt hatalmas költségvetése, a COVID-19 következtében fellépő világszintű gazdasági recesszió egyaránt hátráltató tényező. Még az alábbi problémák a legjelentősebbek: sok állam tart attól, hogy adósságcsapdába esik/eshet (bár az adósságcsapda kérdésköréről is folyik vita, lásd például a *Debunking the Myth of 'Debt-trap Diplomacy'* című cikket (Jones és Hameiri, 2020)), felvet nemzetbiztonsági kérdéseket is a hálózat, illetve a beruházások egy részét kínai vállalatok kiviteleznék, ez mind minőségi, mind gazdaságossági problémákat okozhat.

2. ábra Az Övezet és Út kezdeményezés (Forrás: MERICS)

1.3 A Kína ellenes szövetséges rendszer

A kínai fenyegetés elméletben több réteget szokás értelmezni: az ideológiai, a gazdasági és a katonai réteg vizsgálata egyaránt fontos. A Szovjetunió felbomlása után a KNK az utolsó jelentős kommunista ország, melyet ráadásul a KKP irányít, és ezáltal egyfajta ideológiai ellenség szerepet is örökölt. A vaskalapos szovjet kommunizmus nem megfeleltethető a kínai típusú szocializmusnak, ez látszik például abban, hogy a KNK nem folytat hódító politikát, területi konfliktusai a történelmileg Kínához tartozó területek vonatkozásában vannak. Egy ördögi kör alakult ki: az USA fenyegetésként kezeli Kínát, ezért Kína is fenyegetésként kezeli az USA-t (lásd Tajvan és Japán helyzete). A kommunizmus helyett a hazaszeretet vált a KKP legitimációjának alapjává, illetve fontossá a kínai emberek szemében. A Kína-ellenes tábor ezt leginkább szlogenváltásként értelmezi (Broomfield, 2003).

Graham Allison a 2017-ben megjelent *Háborúra ítéltetve* (Destined for War) című könyvében használta először a thuküdidészi csapda kifejezést, ahol feltette a kérdést, hogy vajon az USA és Kína el tudja-e majd kerülni a háborút? Saját kutatásai alapján arra az eredményre jutott, hogy „A múltban 16 esetből 12-nél mikor egy felemelkedő hatalom konfrontálódott az „uralkodó” hatalommal, vérrontás lett a vége.” Szerinte ez a mostani generáció egyik központi kérdése. Mivel 2016-ban Donald Trump személyében egy normabontó és konfrontatív elnököt választottak meg, így e kérdés még aktuálisabb volt. Az általa használt módszer kritikájaként megemlíthető, hogy azzal a feltételezéssel él, hogy a nagyhatalmak közötti csatározások történelméből - egyfajta kiterjesztett tudományos hipotézisként – lehet tanulni. Figyelmen kívül hagyja a globalizációt, ami a szinergiáknak és az interkonnektivitásnak egy új szintjét jelenti. Erre a COVID-19 pandémia tett még egy réteget, pláne, hogy a kínai zéró tolerancia válasz a fertőzési görbe ellaposításában sikeresnek bizonyult (Peters *et al.*, 2020).

Eddig úgy néz ki, hogy a 2020-ban megválasztott Biden kormányzat követi a Trump kormányzat Kína politikáját.

2021. szeptember 15-én az USA, az Egyesült Királyság (United Kingdom, a továbbiakban UK) és Ausztrália (Australia, a továbbiakban AU) bejelentett egy háromoldalú védelmi együttműködést, az úgynevezett AUKUS-t. Mint első lépés, AU-val megosztásra kerül majd atommeghajtású tengeralattjáró technológia. A bejelentés mind Európában – a kútba esett Franciaországgal aláírt korábbi dízel tengeralattjáró megállapodás okán -, mind az Indo-csendes-óceáni térségben nagy visszhangot kapott. Bár Kína nem került közvetlenül megnevezésre, de hogy ez a térségben a kínai tengeri hatalom kérdésére kihat, vitathatatlan. Kína figyelmeztetett arra, hogy ez a szövetség, különösen a tengeralattjáró megállapodás fokozhatja a fegyverkezési versenyt. A bejelentéssel a 2011-es *“Amerika az ázsiai-csendes-*

óceán felé fordul” stratégiájához tértek vissza, az iraki és az afganisztáni jelenlét csökkentésével. A párhuzamosan felmerülő kihívások, mint az Iszlám Állam jelenléte Szíriában és Irakban, a Krím Oroszország általi elfoglalása, korábban megghiúsították ezt a stratégiai fókuszváltást. A Biden kormányzat igyekezett rendezni a kereskedelmi vitákat Európával, illetve feloldani a feszültségeket az Észak-atlanti Szerződés Szervezetében (North Atlantic Treaty Organisation, a továbbiakban NATO). Az európai államok kihagyása (az UK kivételével) lehetséges, hogy a stratégiai autonómia irányába mozgatja majd az Európai Uniót. A tengeralattjáró megállapodás mellett még egyéb közös képességek erősítését is bejelentették, például a kiberképességek, a mesterséges intelligencia, kvantum technológiák és egyéb tengeralatti képességek terén. Az interoperabilitás növelését szintén célként deklarálták. Az USA kijelentette, hogy más szövetségesei számára, mint például Dél-Korea, nem fog atommeghajtású tengeralattjáró technológiát megosztani (American Journal of International Law, 2022).

A másik Kína tengeri hatalmát korlátok közé szorítani célzó megállapodás, az úgynevezett Négyoldalú Biztonsági Párbeszéd (Quadilateral Security Dialogue, a továbbiakban Quad) az USA, AU, Japán és India között jött újra létre 2017-ben (2007-8 között működött először ez a szövetség, de AU kilépésével véget is ért). Az AUKUS és a Quad is az USA szövetségépítési politikájának a része, amivel a kínai térnyerést igyekeznek ellensúlyozni. Az USA és szövetségesei kaotikus 2021. augusztusi afganisztáni kivonulása óta belső Ázsia engedékenyebb közeggé vált Kína számára. 2021 szeptemberében az SCO csúcstalálkozóján Irán teljes jogú tagként történő csatlakozását elfogadták, így Afganisztán majdnem minden szomszédja (Türkmenisztánt leszámítva) SCO tag. Kínai bányászati cégek el is kezdték feltérképezni Afganisztánt lítium és réz után kutatva. Míg a Kína és Oroszország vezette blokk szárazföldi dominanciára tör, addig az USA által vezetett koalíció tengerire (Puri, 2022). Nyitott kérdés, hogy a nagyhatalmi szempontból „üressé vált” Afganisztánban a tálib vezetéssel Peking milyen kapcsolatot tud majd kialakítani a jövőben. Meg hogy mennyire hajlandóak a tálibok az ujjur muszlimokat ért atrocitások ellenére egyezsége lépni a Kínával (Vörös, 2022). A NATO-ról, mint az USA által vezetett hagyományosan nyugati értékrendű országok szövetségéről sem feledkezhetünk meg. A 2020-ban kiadott NATO 2030 jelentésben is megjelenik egy-egy külön fejezetben, hogy mit tartanak célszerűnek kezdeni Kínával és Oroszországgal, röviden megfogalmazva erősíteni kívánják a szövetség politikai kohézióját, ezzel megakadályozva, hogy éket verjen a fenti két rivális a szövetség tagjai közé. A két kulcsszó az elrettentés és együttműködés (deterrence and engagement) (Reflection Group, 2020).

A 2022. február 24-én megindított orosz támadás Ukrajnában elég gyorsan létrehozott egy egységes nyugati országokból álló frontot Oroszország, illetve a putyini vezetéssel szemben. Jelenleg kérdéses, hogy Kínát mennyire tudják belekényszeríteni az Oroszországgal szemben meghozott szankciók kijátszására, és hogy az USA és szövetségesei mennyire szeretnék a szankciókat Kínára is kiterjeszteni, vagy Kína mennyire szeretne belépni a konfliktusba aktív résztvevőként, ezzel kiszélesítve a konfliktust (Rácz, 2022; Salát, 2022; Szenes, 2022).

1.4 A semleges országok

Az ASEAN szövetségnek 1967-es megalakulásától kezdve hagyományosan célja volt kimaradni a nagyhatalmak küzdelméből, ezt az 1971-es *A béke, szabadság és semlegesség zónája* (Zone of Peace, Freedom and Neutrality, a továbbiakban ZOPFAN) nyilatkozat deklarálta. Bár konszenzus sosem született arról, hogy ezt a gyakorlatban hogyan kellene megvalósítani, de mint az ASEAN sikerének egyik kritikus pontjaként tekintettek rá a szövetség

3. ábra Az ASEAN tagországok térképe (Forrás: *Ambitions for harmony - Southeast Asia* - Phil Taylor, saját fordítás)

történetében. A 2000-es évektől kezdődő multipoláris világrend e térség biztonságát is meghatározta, a nemzetközi krízisek elmosták a határvonalat a nemzeti érdekek és a (szövetségesi) felelősség között. Az erejének az összpontosítása, és az elfogulatlanságának hangsúlyozása állt a szövetség fókuszában az autonómia helyett. Indonézia a ZOPFAN

legerősebb támogatója. Szingapúr, Thaiföld és a Fülöp-szigetek viszont nyíltan védekezési/védelmi kapcsolatot ápolnak az USA-val. A térség másik két meghatározó hatalma India és Japán, akik szintén Kínát ellensúlyozandó tevékenykednek a térségben. Az ASEAN több multilaterális testületet is létrehozott, ezzel mintegy elfogadva a nagyhatalmak konfliktusában való részvételt és a külső hatalmak jelenlétét a térségben. Jelenleg az a törekvés látszik, hogy az USA-t, Kínát, Indiát, Japánt, és Ausztráliát meg Dél-Koreát egy multilaterális biztonsági architektúrába foglalják, és ezáltal egyeztetési fórumot biztosítsanak.

A dél-kínai-tengeri vita egy hangsúlyos kérdés az itt lévő összes ország számára, és egyben az USA – Kína érdekszféra ütközés egyik fontos színtere. Az utóbbi években Kambodzsa és Laosz inkább Kínát támogatják a mélyülő diplomácia és gazdasági kapcsolatok okán. Minden esetre egyre kérdésesebb, hogy az ASEAN szövetség mely országai tudnak ténylegesen semlegesek maradni, illetve mi lesz a szövetség sorsa (Emmers, 2018) (Southgate, 2021).

Mianmarban a helyzet a COVID-19 járvány után tovább romlott, a 2020-as választásokat követő 2021 februári katonai puccsot lényegében az ENSZ Biztonsági Tanácsa csak kommentálta. A kínai érdekeltségek megtámadása miatt a dzsunta felé Peking közeledni látszik (Crisis Group, 2022). Mindent összegezve a semlegességet komolyan vevő országoknak egyedül Indonézia és Brunei látszanak.

A fejezetben bemutattam az USA vezette szövetség (NATO, Quad, AUKUS) illetve a vele szembenálló Kína vezette szövetség (SCO és ASEAN egy része) tagjait, céljait, illetve egyes problémás pontokat. Kína szomszédságában bemutattam az ASEAN szövetséget, mely elméleti semlegessége egyre inkább megkérdőjeleződik, a gazdasági és biztonsági érdekek mentén a tagállamok többsége a fenti két szövetség vezetőinél vagy földrajzi közelségből fakadó okok miatt tagjainál kerestek biztonsági garanciákat.

2. A nemzetközi szakirodalomban felvetett kérdések és problémák

A kutatásom során az ebben a fejezetben leírt területeket fontosnak gondoltam bemutatni, hogy a későbbi eredményeimet, illetve magát a kérdéskör komplexitását szemléltetni tudjam. Ahol tudtam, megvizsgáltam a jövőbeli lehetséges kihatásokat is.

2.1 Az új hidegháború, és az új világrend

A hidegháború nem rendelkezik nemzetközi tudományos körökben egységesen elfogadott definícióval, számomra a Kusai Sándor által megfogalmazott a legszimpatikusabb: „A hidegháború olyan totális, hosszú ideig tartó, viszonylag békés küzdelem két vagy több nagyhatalom és a szövetségeseik, szoros partnereik, illetve az őket uraló politikai-hatalmi rendszerek és rezsimek között, amely a globális dominanciáért folyik. Ez a fagyos viszony az államok belső és nemzetközi viszonyainak minden aspektusára kiterjed – a gazdaságra, a társadalomra, a szellemi szférára, az értékrendre, az ideológiára, a bel-, kül- és biztonságpolitikára, a geopolitikára, a stratégiára és a fegyverkezésre, továbbá a világrendre, a nemzetközi rendszerre, a globális és regionális kormányzásra –, de nem jelent a szemben álló felek közti közvetlen, nyílt fegyveres összecsapást. Mindkét oldal végső célja a teljes győzelem, amely az ellenfél globális nagyhatalmi pozíciójának a megszüntetését, de legalábbis a globális befolyásának a visszaszorítását, a hatalmi alárendelését és a politikai-hatalmi rezsimjének a felszámolását jelenti.... A hidegháború totális, komplex, és átfogó jellegű történelmi jelenség, amely kiterjed minden szférára.” (Kusai, 2021).

A technológiai fejlődés okán megjelent tömegpusztító fegyverek (rövidítve: TÖPFE) következtében irreálisan nagy lenne a költsége (emberi, anyagi és környezeti szempontból egyaránt) egy újabb világháborúnak, így a hidegháború körülményes, és nehézkes műfajának kereteit használják a nagyhatalmak. A fegyverkezési verseny folytatódásának egyik oka, hogy a tömeges megsemmisítés veszélyét meghaladják, ezáltal a saját károkat elfogadható nagyságúvá téve tudják a következő világháborút megvívni. (Kusai, 2021)

A 2017 végén kiadott Nemzetbiztonsági stratégia az első összegzés, mely leírta az amerikai-kínai és az amerikai-orosz szembenállás átfogó, komplex és globális jellegét (Trump White House Archives, 2017), az ebben foglaltakat vitte tovább a Biden kormányzat ideiglenes stratégiai dokumentuma is 2021-ben. Az új „frontvonalak” így foglalhatók össze fontosságuk sorrendjében: gazdasági és technológiai verseny, kereskedelmi háborúk, szankciók széles tárháza, a pénzügyi szféra küzdelmei; geopolitikai befolyásépítés elsősorban gazdasági eszközökkel; katonai szinten: fegyverkezés, nemzetbiztonsági kapacitások fejlesztése,

űrhaderő, a katonai elrettentés és erődemonstráció visszatérése; a belső politikai, gazdasági, ideológiai és társadalmi stabilitás, mint fontos kohéziós tényező, illetve e terület külön „hadszíntérre” válása; a puha erő, ami az előbbi küzdelemmel szorosan összefügg; az új világrend, a globális kormányzás és a nemzetközi rendszer megalakulásának kérdése, a „Pax Americana” hanyatlásával (Kusai, 2021).

A technológiai és innovációs helyzetről Kínában: bár a kínai kormány 2006-tól elindította a hazai innovációt támogató kampányát, melynek célja főleg a technológia függőség csökkentése, ennek sikere finoman szólva is kétséges. A kínai 26 darab „reprezentatív gyártóipar” között - a többi fejlődő állammal összevetve – öt darab „világvezető”, hat darab „fejlett” tíz darab „elég elmaradott” öt darab „nagyon elmaradott”. Épp ennek köszönhetően két típusú ipar „magas függőséget”, nyolc meg „extrém függőséget” mutat technológia import szempontjából (Yue, 2022).

A PLA képességeivel kapcsolatban is jelennek meg kétségek a valós képességekkel kapcsolatban: a rendelkezésre álló munkaidő 20-30%-a a kommunista ideológia tanulmányozásával telik, a legtöbb hadgyakorlat csak egy haderőnem részvételével zajlik, és egyébként is erősen a forgatókönyvnek megfelelően zajlanak, az értékelés általában vizuális megfigyelésen alapuló szubjektív véleményezés, és a kiértékelés azon alapul, hogy a kiképzési programot végrehajtották-e, nem pedig azon, hogy a program céljait elérték-e (Frum, 2021).

A globalizáció folyamata, ami a második világháború után új erőre kapott, most úgy tűnik, hogy megtorpant, ennek több jele is van, a 2008-as pénzügyi válság, a 2016-os Brexit, vagy 2016-ban Donald Trump hatalomra jutása. A COVID-19 járvány szintén az izolációs folyamatokat erősíti tovább. Az egyik legnagyobb kérdés, hogy Kína, mint az előző globalizációs ciklus egyik legnagyobb nyertese, ebben a megváltozott környezetben milyen stratégiát fog majd követni? Illetve a mostani helyzetben milyen lehetőségek állnak a világ előtt? Az első lehetőség: nemzetállamok, mint egységek szintje, visszatérni a 19. századi világhoz. A második: strukturális/globális szint, regionalizmus, blokkok és atomizáció. A harmadik: tematikus szint: a tudomány és technológia, mint a nemzetközi versengés középpontja (Feng, 2020).

A kiobbant ukrán-orosz háború után szerintem nem kérdés, hogy már benne járunk a II. hidegháborúban. Bár a pontos kezdetét inkább történelmi távlatból lehet majd megállapítani, lehet, hogy visszatekintve látszik majd egy olyan kezdőpont, mint Churchill Fultoni beszéde, vagy Kennan hosszú távirata volt az I. hidegháború esetében.

2.2 Infodémia és információs zűrzavar

Az infodémia az információ és az epidémia szavak összevonásából származik, és az információk túlzott bőségét jelenti – melyből néhány hiteles, néhány nem – ami egy járvány

kísérőjeként jelenik meg. Legnagyobb problémája talán az, hogy épp akkor vezeti félre, illetve tartja bizonytalanságban az embereket, mikor a hiteles információra a legnagyobb szükség van. Legyőzésére egy betegség legyőzéséhez hasonlóan kicsi az esély, azonban kezelni lehet és kell is.

2002-ben Gunter Eysenbach a következőként határozta meg az infodemiológia fogalmát: „az egészségügyi információ és téves információ meghatározó tényezőinek és eloszlásának a tanulmányozása, ami elvezetheti az egészségügyi szakembereket és a betegeket az interneten található minőségi egészségügyi információkhoz”. Egy módszerként tekint rá, amely „azonosítja azokat a területeket, ahol a tudásátadásban hiányosság van a legjobb bizonyíték (amit egyes szakértők tudnak) és a gyakorlat (amit a legtöbb ember tesz vagy hisz)”. A legnagyobb probléma, hogy egy gyorsan változó szituációban hasonlóan gyorsan jelennek meg új tudományos információk, ami a kutatóknak, törvényhozóknak, újságíróknak és a hétköznapi állampolgároknak egyaránt megnehezíti, hogy napra készek maradjanak a változó tényekkel kapcsolatban (Eysenbach, 2020).

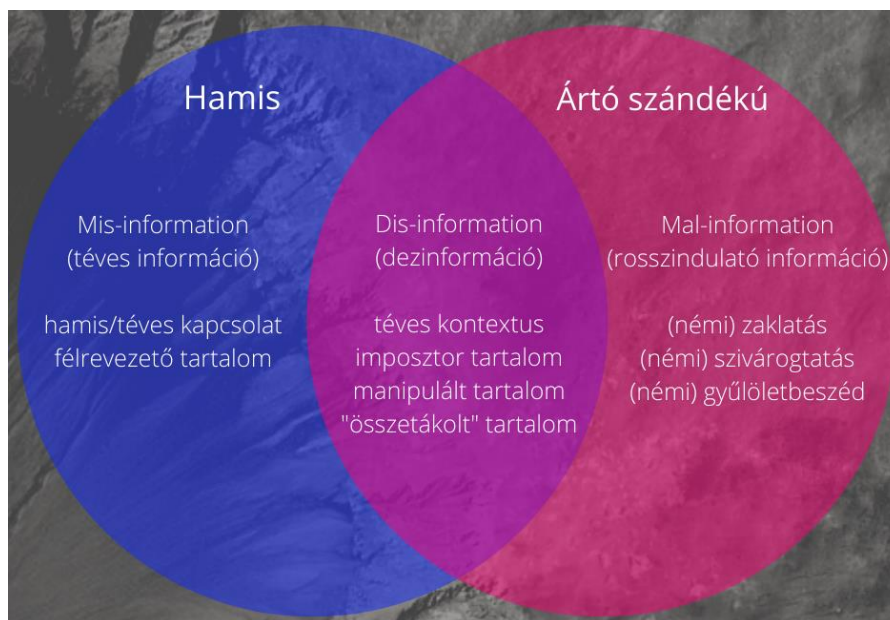
Ivan Oransky, a Retraction² Watch honlap alapítója így fogalmaz: „A pandémia kezdeti szakaszában a „tényekre” inkább, mint „tétékre” (lefordíthatatlan angol szójáték; bets = best evidence at the time; a most rendelkezésre álló legjobb bizonyítékok) tekintünk. A tények ritkák, az ajánlások meg a „téték” függvényében gyorsan változhatnak. Nehéz tényeket terjeszteni, hogyha nem tiszta, hogy mik a tények...”

Az álhírek kifejezés bármennyire is egyre inkább használatos az interneten, szenved attól a problémától, hogy politizálódik, és minden olyan hír megkapja ezt a jelzőt, amivel a hatalomban lévők, vagy a „másik” oldal hívei nem értenek egyet. Szerencsésebbnek tartom az UNESCO: *Újságírás, álhírek és dezinformáció: kézikönyv az újságírás oktatáshoz és képzéshez* című kiadványában megjelent információs zűrzavar (information disorder) kifejezés használatát. E kifejezés felöleli a satírától és paródiától kezdve, a manipulált és „összetákolt” tartalmakig a teljes skálát, melyről áttekintés a 3. ábrán látható. Ezen ábrát megnézve kitűnik, hogy a probléma sokkal komplex-szebb, mint ami egy egyszerű álhír kifejezés le tud fedni. A különböző aktorokat, akik ez ilyen tartalmakat létrehozzák, sokféle motiváció vezeti, illetve azok, akik önként terjesztik ezen információkat, az ő motivációikat is érdemes vizsgálni. Mark Twain szavai: „Egy hazugság már félig körbejárta a világot, miközben az igazság még csak a

² A visszahívás (retraction) a tudományos öntisztulás eszköze. Általában olyan cikkeknel szokott előfordulni, ahol a tévedés olyan mértékű, hogy egy egyszerű korrekció nem elég. Okai sokfélék, a metodikai tévedésen keresztül a szándékos csalásig (Oransky, 2010).

cipőjét húzza.“, sosem hangzottak igazabbnak, mint napjainkban, mikor az információ terjedése olyan sebességgel történik, hogy a tények ellenőrzésére nincs elég idő.

A három kategória, amibe az információkat besorolhatjuk: téves információ (misinformation), ami azt jelenti, hogy bár az információ téves, de a terjesztője igaznak hiszi; dezinformációról akkor beszélhetünk, ha az információ hamis, és aki terjeszti, az ennek tudtában is van, itt már jelen van az ártó szándék; a rosszindulatú információról (malinformation) akkor beszélhetünk, ha bár az információnak van valóságalapja, de arra használják, hogy egy egyénnek, intézménynek vagy országnak ártsanak. Természetesen ilyen vegytisztán nem fordulnak elő a való életben ezek a kategóriák, de érdemes az ellenlépések kidolgozásánál figyelembe venni őket, és ennek megfelelően hozni intézkedéseket (Ireton és Posetti, 2018).

4. ábra Az információs zűrzavar komponensei (Forrás: Ireton és Posetti, 2018, saját szerkesztés)

A téves információ olyan mértékű térnyerését figyelhettük meg 2015-től kezdve, hogy 2016-ban az Oxford Dictionary a „post-truth” kifejezést választotta az Év Szavának. De mit is jelent ez a magyarra nehezen fordítható szó? Két fordítással is találkoztam, az egyik a poszt-igazság, a másik az igazság-utáni. Olyan körülményekhez kapcsolódik vagy jelöl, amelyekben az objektív tények kevésbé befolyásolják a közvéleményt, mint az érzelmekre vagy a személyes meggyőződésre való hivatkozás.

Hogy ez hosszabb távon hova vezethet, illetve milyen megoldási alternatívák kínálóznak, szerintem a közeljövő egyik legmeghatározóbb kérdésköre, mert a gazdasági érdekeken felülemelkedésen túl a nemzetközi jog eszközeire, illetve a tudomány támogatására is szükség lesz majd, hogy egy optimális megoldás tudjon születni.

2.3 A kínai és nemzetközi járványkezelés meghatározó pontjai

E fejezet célja, hogy a járvány meghatározó időpontjait, melyek később az elemzés során felhasználásra kerülnek összegyűjtse, a teljesség igénye nélkül, hiszen maga a pandémia minden szálát figyelembe véve egy rendkívül komplex rendszert alkot, mely teljeskörű elemzése meghaladja a dolgozat célkitűzéseit.

Az első gyanús eseteket 2019.12.08-án jelentették Vuhanban (pinjin átírásban, illetve angolul Wuhan). Maga a járvány sajnálatos módon három nagy kínai ünnepet is érintett: 2020 újévét, a kínai tavaszünnepet (január 24. és február 2-a között), és a Lámpás Fesztivált február 8-án. Kína hivatalosan január 20-án jelentette be a járvány kitörését, mikor az emberről emberre fertőzés ténye bizonyított volt már. Azt, hogy egy vírus fertőzés mikor válik járvánnyá, nem lehet megmondani, nincs erre racionális válasz, nincs olyan intézkedés, melynek ne lenne negatív következménye. 2020. február 23-án Vuhant és a környéki főbb utakat lezárták (Chen és Yu, 2020). Január 30-án az Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization, a továbbiakban WHO) a COVID-19-et nemzetközi aggodalomra okot adó közegészségügyi vészhelyzetnek nyilvánította. Hivatalosan a WHO a pandémia létezését március 11-én ismerte el. Általánosságban elmondható, hogy azon országok, akiknek volt tapasztalata a 2003-as SARS járványban, jobban kezelték a szituációt (MacKinnon, VanderKlippe és Robertson, 2020).

A WHO által elismert szabályozó testületek összesen 9 vakcinát fogadtak el: Pfizer–BioNTech, Oxford–AstraZeneca, Sinopharm BIBP, Moderna, Janssen, CoronaVac, Covaxin, Novavax, és Medicago, és 5 további van vizsgálat alatt. Az időbeli lefutást tekintve 2020. december 21-étől beszélhetünk tömeges vakcina engedélyezésről (WHO, 2022a).

A WHO által 5 variáns lett aggodalomra okot adónak minősítve (de több variáns is volt, ezért tart a görög ABC 15. betűjénél a hivatalos elnevezés): Mostanra már a következő variánsok nem veszélyesek. Az alfa, melyet 2020 szeptemberében mutatták ki először az UK-ban, és 2021.05.31-én kapta meg a WHO-tól az előbbi nevet. A béta variáns, melyet 2020 májusában észleltek Dél-Afrikában és 2020.12.18-án kapta meg a béta nevet. A gamma variánst 2020 novemberében mutatták ki Brazíliában, és 2021.01.11-én keresztelte el a WHO ezen a néven. A jelenleg aggodalomra okot adó variánsok: A delta Indiából, 2020 októberi felfedezéssel és 2021.05.11-ei elnevezéssel. És végül a legutolsó az omikron variáns, melyet több országban mutattak ki 2021 novemberétől, és 2021.11.26-án kapta meg e nevet (WHO, 2022b). A nu az angol new-hoz való kiejtésének hasonlósága miatt lett elvetve, a xi pedig valószínűleg Xi Jinping kínai pártfőtitkár nevéhez való hasonlóság okán (Myers, 2021).

Már 2020 májusában felmerült az igény, hogy a vírus eredetét kivizsgálják, azonban ez a szenzitív kérdés Kína aktív ellenállásába ütközött, lásd az AU-ra kirótt gazdasági szankciókat (The Economist, 2020). Végül a vírus kitörése után majdnem 1 évvel jutott be a WHO nemzetközi missziója Kínába, 2021.01.14-én, hogy e kérdést kivizsgálja. A küldetés valószínűtlennek tűnt, hogy sikerrel jár a vírus eredetének meghatározásában, de alkalmas lehet arra, hogy az akkori járványkitörés ellenőrzés alatt tartásában segítsen (Zarocostas, 2021). A WHO a nyomozás eredményéről egy 120 oldalas jelentésben számolt be. Ez alapján valószínű, hogy egy vadon élő állatról (feltételezhetően denevérről) terjedt át az emberre a vírus. A másik érdekes kijelentés benne, hogy a vírus laborból való kiszabadulásának esélyét „rendkívül valószínűtlennek” mondja (Machemer, 2021). Lényegében azóta sem született semmi előrelépés a vírus eredetének meghatározásában a WHO honlapja alapján³. Szerintem nem is fog, a kezdeti időszakban lehetett volna érdemben nyomozni, az eltelt 1 év alatt minden nyom kihűlt, még akkor is, ha a szándékos nyomeltűntetést kizárjuk.

2.4 A kínai segélyezési rendszer áttekintése

Kína az ezredforduló óta következetesen törekedett a jóságos és felelősségteljes imázs kialakítására, ezzel is támogatva azt a fontos külpolitikai célt, hogy a globális kormányzásba integránsabban részt tudjanak venni. Xi Jinping 2012-es hatalomra lépése óta növekvő hajlandóságot mutat a kínai kormány, hogy humanitárius problémák esetén segítséget nyújtson, még konfliktusos környezetben is, amelyeknél Peking hagyományosan a hallgatást és nagyon korlátozott segítséget választotta. A korábbi limitált szerepvállalás okán kevés szakirodalom foglalkozik a humanitárius tevékenységeivel és gyakran ezek részét képezik a szélesebb kínai külpolitikával foglalkozó vitáknak, mint például globális kormányzás, külföldi segítségnyújtás, békefenntartás és humanitárius beavatkozások. Egyes ellentmondásos cselekedetek a segítségnyújtás terén kérdésessé tették, hogy mekkora érték a humanitárius diplomácia Peking számára, illetve hogy milyen körülmények között hajlandó Kína hozzájárulni imázsának javításához (Gong, 2021).

2017-ben a kínai humanitárius célú költekezés elérte a mindenkori csúcshoz számító 128,5 millió USD-t, de ez kevesebb, mint az ez évi globális humanitárius költekezés 1%-a. A COVID-19 járvány kapcsán a 2018-ban alapított Kínai Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Ügynökség (China International Development Cooperation Agency; továbbiakban CIDCA)

³ Lásd eredetiben angolul: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/origins-of-the-virus>

2020. márciusában kijelentette, hogy a megalapítása óta látott legnagyobb kínai humanitárius segélyakciót fogják megvalósítani (CIDCA, 2020). A Kína által nyújtott orvosi segítség három célt szolgál: a kezdeti víruskezelés problematikáinak elfedését, az vélt amerikai globális vezetői visszavonulás kiaknázását, illetve a már meglévő beruházások megerősítését a fejlesztési kiadásokban. Az amerikai WHO-ból való „kivonulás” után Kína kiemelt támogatása azt a látszatot keltheti, hogy e politikai „pillanatban” akart hasznát harácsolni, különösen mivel saját támogatását növelte a szervezetben (Kurtzer, 2020).

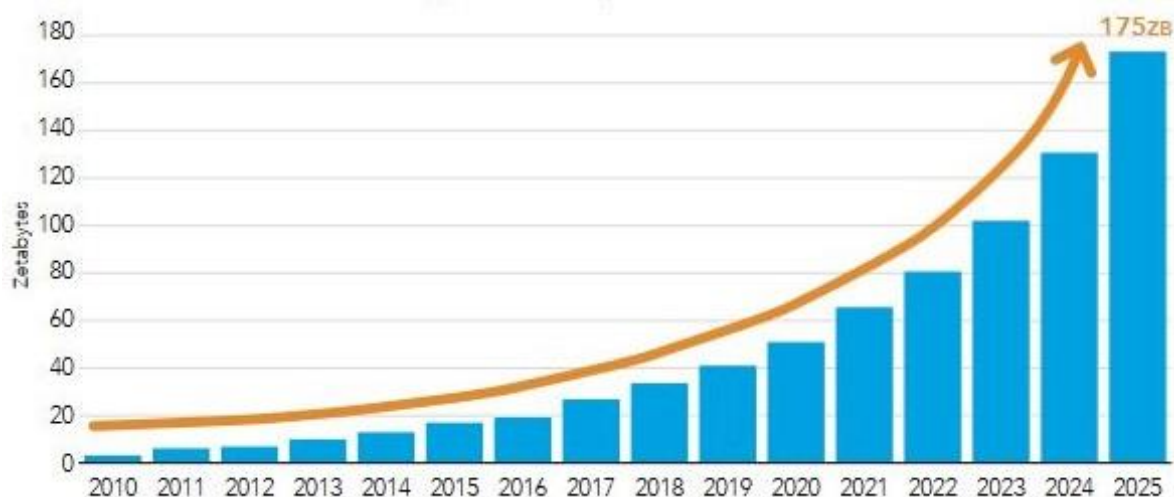
Kína még mindig a kormányközi csatornákat szereti használni segítségnyújtásnál, miközben a globális humanitárius környezet az ENSZ szervezeteit, valamint a nagyobb nemzetközi humanitárius nem-kormányzati szervezeteket szereti támogatni. A kínai állam-központú gondolkodásnak - illetve a korlátozott interakcióknak a nem-állami humanitárius szereplőkkel – köszönhetően Kínának vannak fenntartásai ezek tevékenységével kapcsolatban. Bár az elmondható, hogy a meglévő humanitárius rendszer a humanitárius segítségnyújtás alapelvein (semlegesség, függetlenség, pártatlanság és emberségesség) nyugszik, amit be is tartanak ezen résztvevők, de általánosságban elmondható, hogy az államok igen sokfélék hozzáállásukban, motivációjukban és lehetőségeikben. A kulturális különbségek is meghatározóak, keleti kultúrákban például a katonák küldése, mint segítők katasztrófahelyzet esetén elfogadottnak számít (Gong, 2021).

A járvány kezdeni fázisában 2020 áprilisában Dél-kelet Ázsia volt a kínai segítségnyújtás fókuszpontja: orvosi eszközök és szakemberek, technológiai támogatás tesztelő laborok létrehozására, orvoscsapatok közötti tapasztalatcsere (melyek általában katonaorvosokat jelentettek). Kína februárban már elkezdett az ASEAN keretén belül válaszlépésekben gondolkodni, illetve közös megállapodások is születtek, ezzel is némileg enyhítve a Kína-ellenes politikai légkört. Viszont csak korlátozott sikerességről beszélhetünk, mivel a régóta tartó Dél-kínai-tenger konfliktus inkább meghatározó a Kínával kapcsolatos negatív képpel kapcsolatban, ezt nem sikerült felülírnia a pandémiás kooperációnak (Gong, 2021). Ami nyitott kérdés, hogy a BRI terjedésének köszönhetően teljesül-e majd az a belső és külső elvárás Kína felé, hogy (egyre) jobban támogassa a humanitárius krízisek áldozatait?

2.5 Az adatbányászat rövid áttekintése

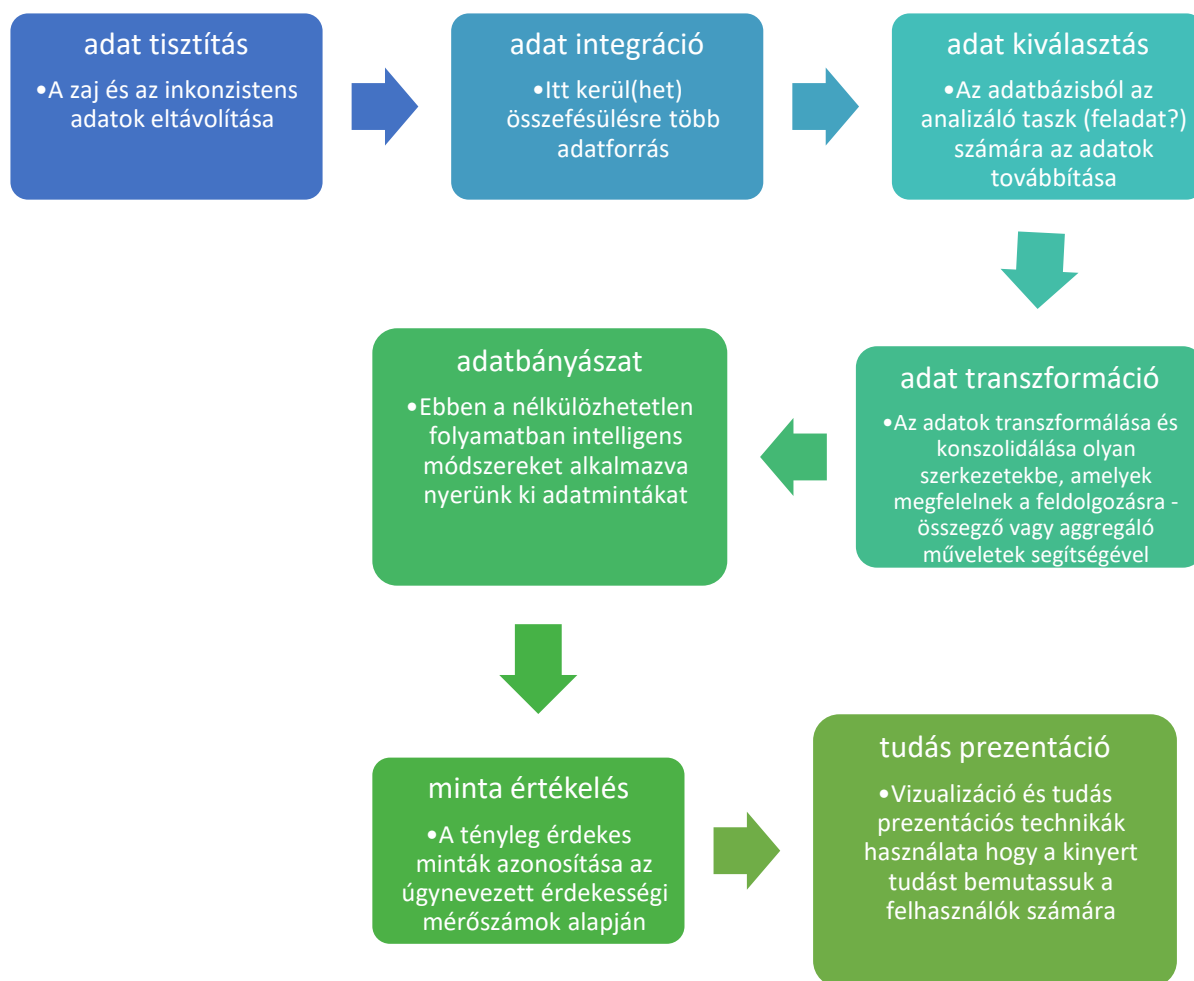
Lassan közhellyé vált Clive Humby matematikus “Az adat az új olaj” mondása, a teljes idézet azonban így hangzik: „Az adat az új olaj. Értékes, de finomítatlanul nem igazán lehet használni. Át kell alakítani üzemanyaggá, műanyaggá, kémiai anyagokká stb., hogy értékes termékeket állíthassunk elő belőle, amivel profitot termelhetünk; ezért az adatot fel kell bontani, és elemezni kell, hogy értéke legyen.” (Zödi, 2017).

Ha a fenti kijelentést kombináljuk azzal a ténnyel, hogy az emberiség történelmében az adatok létrehozása terén olyan mennyiségi ugráson vagyunk túl, ami az emberi ésszel felfoghatatlan: 2016-18 között a világban lévő adatok 90%-a keletkezett (ez hivatkozott cikk megírásánál az utolsó eltelt két évet jelentette)(Marr, 2018), és a várhatóan ennek a tempója csak exponenciálisan növekedni fog lásd a létrehozott adatmennyiségről szóló áttekintő 4. ábrát, és az arról leolvasható prognózist (ACCA, 2019).

5. ábra A globális összadathalmaz éves mérete 2010-25 (Forrás: IDC Global DataSphere)

Az adatbányászat (data mining), vagy más néven adatbázis tudásfeltárás (knowledge discovery from databases, a továbbiakban KDD). A KDD célja a nagymennyiségű adat ismeretté alakítása, az adatokban megtalálható mintákat, összefüggéseket keressük. Maga a KDD az információs technológia természetes evolúciójának tekinthető, és gyakorlatilag bármilyen adatot fel lehet ilyen formában dolgozni. A KDD mintáit az következőképp csoportosíthatjuk: karakterizáció és diszkrimináció; a gyakori minták, asszociációk és korrelációk kinyerése; klasszifikáció és regresszió; klaszterelemzés; kiugró értékek elemzése. Az adatbányászat célját tekintve beszélhetünk leíróról, aminél az adott adatsor karakterisztikáit vizsgáljuk, vagy prediktívről, melynél az adatok alapján várható jövőbeli tendenciákat vizsgáljuk (Han et al., 2012).

6. ábra Az adatbányászat sematikus folyamata (Forrás: Han et al., 2012, saját szerkesztés)

Bár szerintem az adatbányászat egy jó eszköz, amit hozzáértő módon használva gyarapíthatjuk az ismereteinket, tisztában kell lenni azzal is, hogy e módszer nem mindenható, és figyelembe kell venni a lehetséges etikai problémákat, felelősség megállapítási dilemmákat, az adat- és algoritmus újrahasznosítás kihívásait, illetve a szabályozás hiányosságait (Leonelli, 2016). Vagy hogy egy másik fontos szakmai dilemmát is bemutassak, a mesterséges intelligencia „betanításánál” a tanító adatokban megtalálható előítéletek, illetve ezek kumulatív hatásai (Ntoutsi et al., 2020). Eme dilemmára a Netflix 2020-as Kódolt előítélet (Coded Bias) című filmje igyekszik felhívni a figyelmet, bár ez nem egy tudományos igényességű dokumentumfilm, de fontosnak tartom az ezen a területen megjelenő problémák korai felismerését és megoldását, hogy a tudományterület el tudja kerülni a torzító hatásokat, és minél inkább tudjon belőle profitálni az emberiség.

Amire a COVID-19 járványt még fel tudja használni az emberiség, hogy a jövőbeni pandémiák megelőzésében, vagy a hatásaik mérsékelhetők legyenek, az a humán adattudomány területe. Ez a terület többdimenziós megközelítésen alapul, amely integrálja a humán tudományok

területén bekövetkezett fejlődést, az emberi egészség bizonyított mozgatórugóinak mély megértését, valamint az adattudományt és technológiát.

Ez három területből áll: az első a humán (egészség) tudomány, a kórokozók eredetének, a fertőző betegségek és vírusok ok-okozati összefüggéseinek vizsgálata és megértése, amelyek befolyásolják a beavatkozások - mind a gyógyszerészeti (pl. vírusellenes szerek és vakcinák), mind a közegészségügyi (pl. megfélékezés, enyhítés és társadalmi távolságtartás) - alkalmazására való képességünket. A második az emberekre vonatkozó adatok, a klinikai környezeten kívül gyűjthető egészségügyi, viselkedési és társadalmi tényezők, amelyek befolyásolják a vírusok terjedését és az azokra való fogékonyságot (pl. állatok és emberek közötti kölcsönhatások, étel- és táplálkozási szokások, urbanizáció, utazási szokások és kommunikáció). A harmadik az adattudomány és a technológia (pl. mesterséges intelligencia, gépi tanulás és fejlett analitika), amely felhasználható a közösségi terjedés azonosítására, az érintkezések nyomon követésére és a járványkitörési klaszterek kezelésére. A mesterséges intelligencia és a gépi tanulás lehetőséget nyújt a klinikai fejlesztés felgyorsítására is azáltal, hogy azonosítja a gyógyszerek más célra újrahasználatának lehetőségeit, lehetővé teszi az számítógépes szimulációban végzett szűréseket, és új betekintést nyújt az új terápiák és vakcinák valós életbeni biztonságosságába és hatékonyságába (Aitken, 2020).

A fejezetben az új hidegháború kérdésével és aktualitásaival foglalkoztam, mivel biztonságpolitikai szempontból ez a legégetőbb kérdés, a legközelebbi kihívás. Az infodémia és az információs zűrzavar jelentőségét is bemutattam, a COVID-19 kapcsán a pandémián túl az infodémia jelenségei tovább súlyosbították a helyzetet. A járványhelyzet és a kínai segélyezés bemutatásával megalapoztam a következő fejezet elméleti alapjait. Az adatbányászat rövid ismertetésével igyekeztem a gyakorlati hasznosságát e módszernek hangsúlyozni.

3. A közösségi média és egyéb online tartalmak vizsgálata

Mielőtt a vizsgálatba belefogtam volna, érdeklődve olvastam a 2020. októberében a Pew Research Center által készített közvélemény kutatást, melyben Kína nemzetközi megítélése – a telefonon megkérdezett 14 fejlett ország 14,276 felnőttje – történelmi mélypontot ért el (Silver et al., 2020). Az azóta eltelt időben bekövetkezett változások külön érdekesek voltak számomra.

3.1 A SentiOne közösségi média figyelő platform

Az adatgyűjtést a SentiOne közösségi média figyelő (social listening) felületén keresztül végeztem. A SentiOne a nyilvános online platformokon közzétett szöveges tartalmakat gyűjti és elemzi (cikkek, posztok, kommentek stb.), amelyek a rendszerben létrehozott projekt beállításai után azonnal elérhetővé válnak. A SentiOne közösségi média adatokat és weboldalokról származó tartalmakat is gyűjt. Minden összegyűjtött adat egy adattárházba kerül, amelyben a megfelelő kulcsszavak megadásával lehet keresni, több mint 70 nyelven. A SentiOne jelenlegi adattárházában több mint 20 milliárd említés érhető el, és ez napról napra bővül. A nyelvfelismeréshez a SentiOne saját fejlesztésű algoritmust használ, amely a lingvisztikai tulajdonságokat és az elérhető metaadatokat⁴ is figyelembe veszi, így 99,93 százalékos pontossággal képes detektálni adott nyelvet. A rendszer működését több mint 200 dedikált offline adattároló szerver biztosítja, és nyílt forráskód alapján működik.

A SentiOne nap mint nap új címeket ad hozzá a rendszerhez: automatizált folyamatok mentén, valamint kézi beállítások nyomán, online keresőmotor API⁵-ok használatával. A domén címeket azon kulcsszavak alapján szűri és bővíti, amelyekre a felhasználók már rákerestek a rendszerben.

A rendszer azokat a doméneket figyeli, amelyeken felhasználói tartalom jelenik meg (blogok, fórumok, hírportálok, termékértékelő oldalak). A SentiOne saját tulajdonú és fejlesztésű algoritmusokat használ a strukturálatlan HTML tartalmak kinyeréséhez. Azokon a doméneken, ahol az automatikus algoritmusok nem működnek, vagy az oldal dinamikus tartalommal operál, az adatgyűjtés folyamata manuálisan írt XPath⁶ profilokon keresztül történik.

⁴ Olyan információ, ami másik információt ír le, hogy segítsen megértésében vagy használatában. Forrás: Oxford Advanced Learner's Dictionary

⁵ Az angol application programming interface rövidítése. Ez definíciók és protokollok összessége, melyek szoftverek létrehozására és integrálására szolgál. Tekinthezük rájuk úgy, mint megállapodásokra, melyek dokumentálják, hogy ha az egyik fél küld egy távoli kérést adott módon, akkor a másik fél szoftvere erre milyen módon fog válaszolni.

⁶ Az XPath az XML Path Language rövidítése. Nem XML-szintaxist használ, hogy rugalmasan lehessen egy XML-dokumentum különböző részeit megcímezni (rámutatni). A dokumentumon belüli címzett csomópontok tesztelésére is használható, hogy megállapítsa, megfelelnek-e egy mintának vagy sem. Forrás: Mozilla fejlesztési dokumentáció

A SentiOne a különböző közösségi média oldalakról a hivatalos és nyilvános API-hozzáféréseken keresztül gyűjti be az adatokat. A legnépszerűbb Facebook oldalak automatikusan bekerülnek a rendszerbe. Az új Facebook oldalakat pedig a rendszerben már korábban is használt, felhasználói kulcsszóbázis alapján keresi és találja meg a technológia.

A Facebook esetében a SentiOne a nyilvános rajongói oldalakon közzétett tartalmakat figyeli. A privát Facebook oldalakon publikált bejegyzéseket nem látja, még akkor sem, ha azok nyilvánosként lettek közzétéve (mert a Facebook API szabályzatával ez nem összeegyeztethető).

A Twitter nyilvános API kódot használ, azaz lehetőség van a tweetek monitorozására, így azonnal láthatók a legfrissebb bejegyzések is.

A nyilvános API kódnak köszönhetően az Instagramon megosztott hashtagek is kereshetők a SentiOne-ban. Azonban a 2018. december 10-ei új Instagram API bevezetése óta, minden autorizált accountban (admin által becsatornázott fiók a SentiOne-ba) maximum 30 hashtag keresés indítható hetente. Az autorizált accountokból az Instagram Storykat is megkapja a rendszer.

Nyelvek tekintve a SentiOne teljesen és részben támogatott nyelvekkel operál, melyek listája folyamatosan bővül. Jelenleg a következő nyelvek érhetők el teljesen támogatott formában: lengyel, német (+ svájci német, osztrák német), orosz, ukrán, angol (+ UK, US, Írország), holland (+ belga holland), francia (+ belga francia, svájci francia), szlovén, szlovák, magyar, román, bolgár, szerb, horvát, bosnyák, montenegrói, cseh, dán, finn, svéd, norvég, lett, litván, olasz, spanyol, portugál, és görög.

A bejegyzések érzelmi hátterének (szentiment) megállapításánál John R. Crawford és Julie D. Henry elemzését, a Positive and Negative Affect Schedule (PANAS) tézisét vették alapul a szoftverfejlesztők. A SentiOne saját fejlesztésű mesterséges intelligencia algoritmusokat használ a posztok összesített szentiment értékének kiszámítására.

A SentiOne különböző becsült elérést számító algoritmust használ a generikus weboldalak, a fórumok és a közösségi média felületek esetén. Weboldalak esetén az adott weboldal forgalmának teljesítményét külső adatszolgáltató cég közreműködésével elemzi. Figyelembe vesz olyan változókat, mint például a domén forgalma, a látogatószám, a tartalom kora, a weboldal aktivitása (pl. milyen gyakran frissül), a tartalom típusa (komment, cikk) stb. Ahhoz, hogy egy egyedi említés elérése megbecsülhető legyen, a domén statisztikákon kívül a SentiOne rendszerébe már mentett adatokat is figyelembe veszi. Ha nincsen a külső adatszolgáltató partnertől elérhető adat az adott weboldalra nézve, akkor a domén Page

Authority⁷ értékét veszi figyelembe az algoritmus, amely minden doménnél elérhető, és az oldal nézettségével (page view) arányos. A fórumok esetében neurális hálózati algoritmusokat alkalmaz a SentiOne, amely fórumonként és témánként különbözik. A közösségi média felületek esetében vagy az adott oldalra vonatkozó API hozzáféréseken keresztül megkapott értékeket veszi alapul a szoftver, vagy saját fejlesztésű algoritmusával a posztokra érkezett interakciókat (komment, lájk, megosztás) súlyozza a követőszám nagyságával (SentiOne, 2022).

3.2 Az első hipotézis vizsgálatának eredménye

H1: A nyugati közösségi médiában és egyéb online felületeken a kínai segélyezés jelentős véleményformáló szerepet töltött be a járvány során.

A SentiOne-ban a 2019.12.01-2022.04.01. időtávon kerestem az alább felsorolt kulcsszavakra majd az 1. táblázatban összesítettem az eredményeket. A SentiOne platform a milliós nagyságrendű eredményeket automatikusan kerekíti (az eredmény kategóriát leszámítva). A Youtube API szabályzatának értelmében az egyes videókra vonatkozó adatok csak 30 napig tárolhatók, így ezeket a keresési kategóriából eltávolítottam.

Először kulcsszóként a CICDA-t, mint a kínai segélyezésért felelős minisztériumot megadva rövidített és teljes angol kiírással vizsgáltam meg. A kínai nevével 国家国际发展合作署 (Guojia guoji fazhan hezuoshu) csak 1 találatot kaptam a fenti periódusra, így ezt nem vittem fel a táblázatba.

8. ábra A ChinaAid humanitárius szervezet logója

7. ábra A kínai segélyeknél használt hivatalos logó

A következő kulcsszavam a ChinaAid volt, mivel a hivatalos logón ezt az angol kifejezést használják, lásd a 7. ábrát. Itt felmerült az a probléma, hogy a ChinaAid⁸ nevet egy keresztény, non-profit szervezet is használja, amely a vallásszabadságért, az emberi jogokért, és jogállamiságért küzd Kínán belül - ennek logója a 8. ábrán látható - a különbség a két szervezet

⁷ A Page Authority (PA) a Moz (mely a digitális marketing analízis iparában vezető pozíciót tölt be – a szerző megjegyzése) által kifejlesztett pontszám, amely megjósolja, hogy egy adott oldal milyen jól fog szerepelni a keresőmotorok találati oldalain (SERP). A Page Authority pontszámok egytől 100-ig terjednek, a magasabb pontszámok nagyobb rangsorlási képességet jelentenek. Forrás: Moz fejlesztési dokumentáció

⁸ A honlapjuk és küldetésleírásuk a <https://www.chinaaid.org/> alatt található.

között eredeti nevükből adódóan kínai nyelven egyértelmű. A keresésnél több kulcsszót is kivételként adtam hozzá, például a keresztény szervezet doménjét, az @chinaaid Twitter fiókot, meg az alapító nevét és a „human rights” kifejezést, hogy a csak a segélyezés szempontjából releváns találatokat kapjam meg. Utolsó lépésként kínaiul adtam meg a 中国援助 (zhongguoyuanzhu) kulcsszót. A SentiOne-ban jelenleg nem támogatott a kínai nyelv, viszont találatokat így is adott vissza. A kínai nyelv nem használ szóközöket, így véleményem szerint csak egy külön szótár segítségével lehetne megtanítani a szavakra, illetve külön nehézség, hogy beszéd nyelvben a poliszillabikus szóalakot használják általában, míg írásban a monoszillabikusokat.

1. táblázat A kínai segélyezés összehasonlítása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés)

kulcsszó	említés	elérés (millió)	pozitív	negatív
CICDA		20	116.000	49000
CICDA	740		96	50
ChinaAid		0,452	87.000	2212
ChinaAid	912		83	14
中国援助		0,226	662	2
中国援助	105		10	1
EUAid		118	24.400000	2.000.000
EUAid	18.781		1100	907
USAid		5693	461.000.000	484.000.000
USAid	1.068.852		80.657	102.353

Ha a kínai segélyezésben érintett összes említést összeadjuk, és arányosítjuk az EUAid említéseivel, akkor egy 9,36%-ot, ha az összes (SentiOne által becsült) elérést, akkor pedig 17,5%-ot. Ha ugyanezt az USAid említést hasonlítjuk össze, akkor pedig 0,16%-ot, vagy az elérés tekintetében 0,036%-ot kapunk.

A fenti eredmények tükrében a hipotézisem megdőlt.

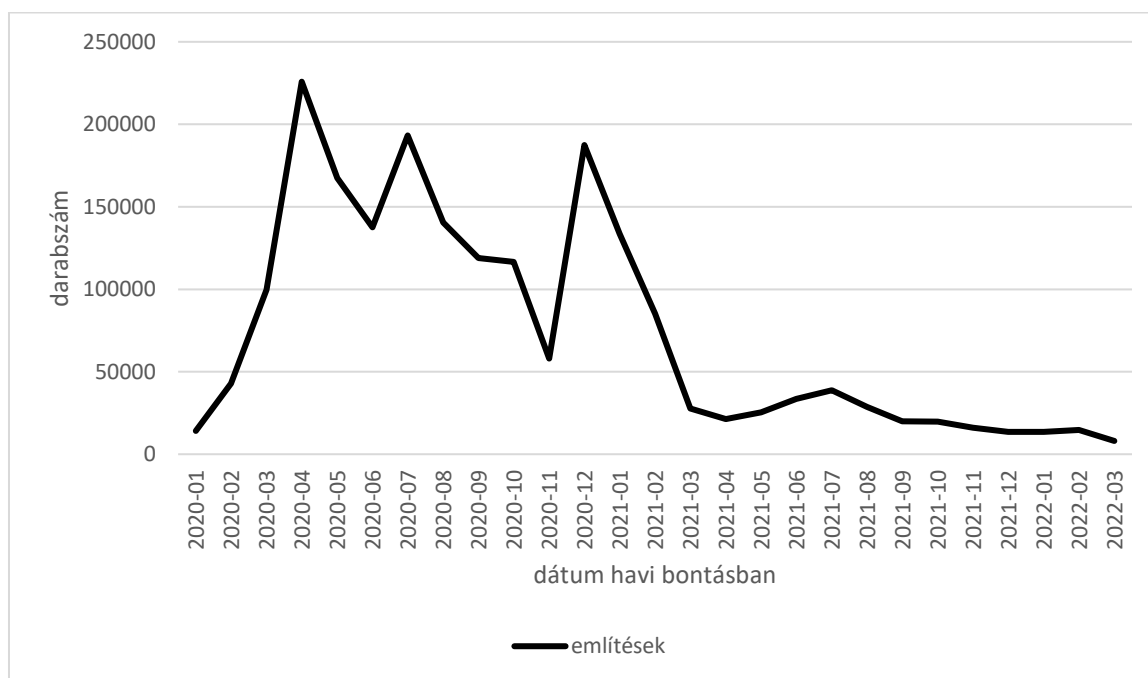
3.3 A második hipotézis vizsgálatának eredménye

H2: Az AUKUS és a Quad országainak angol nyelvű közösségi média és egyéb online felületeken megjelenő tartalmait vizsgálva a Kínai Kommunista Párt megítélése romlott a járvány során.

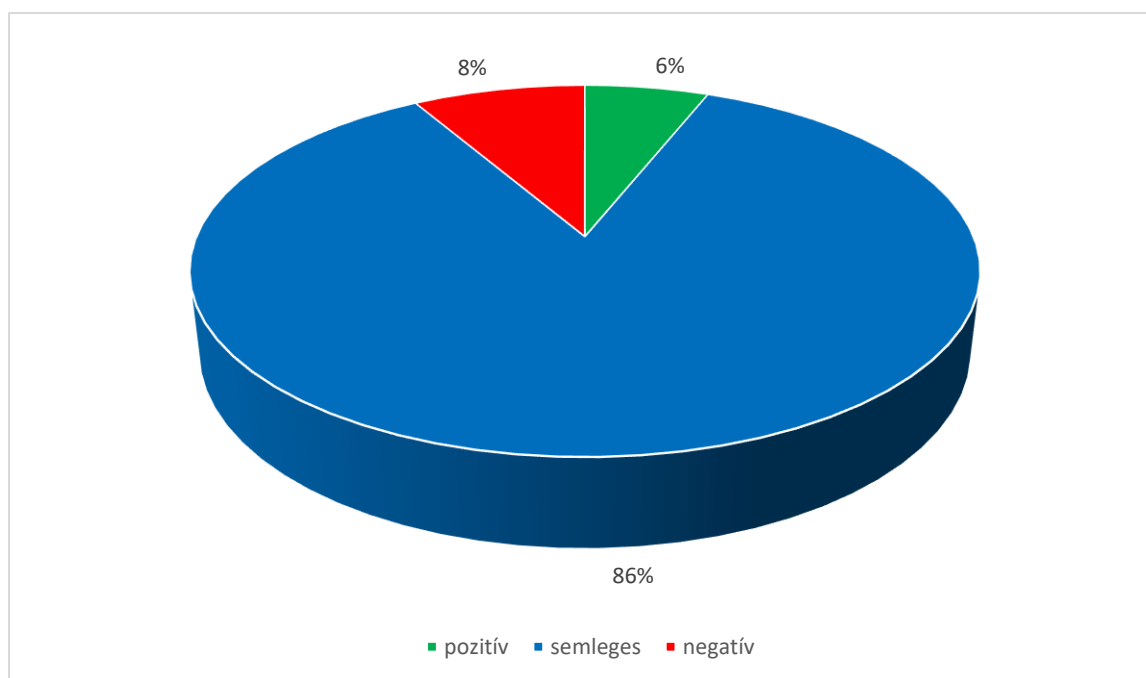
A kulcsszavaim a Chinese Communist Party és CCP voltak, ez a nem hivatalos elnevezés, emellé a hivatalos Communist Party of China és CPC rövidítést is megadtam. A következő öt országból származó találatokra szűkítettem le: USA, AU, UK, Japán és India. A SentiOne a belső súgójában felhívja a figyelmet arra, hogy nem kapnak geolokációs adatokat a közösségi média oldalaktól, így csak az algoritmus segítségével tudják megbecsülni a származás helyét, így nem tekinthető 100%-osnak ez az információ. Csak az angol nyelvű találatokat vettem figyelembe. A vizsgált időszak: 2020.01.20-tól 2022.04.01-ig.

9. ábra A KKP említések pozitív és negatív szentimentjeinek alakulása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés)

10. ábra A KKP említések darabszámának alakulása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés)

11. ábra A KKP említések összesített szentiment megoszlása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés)

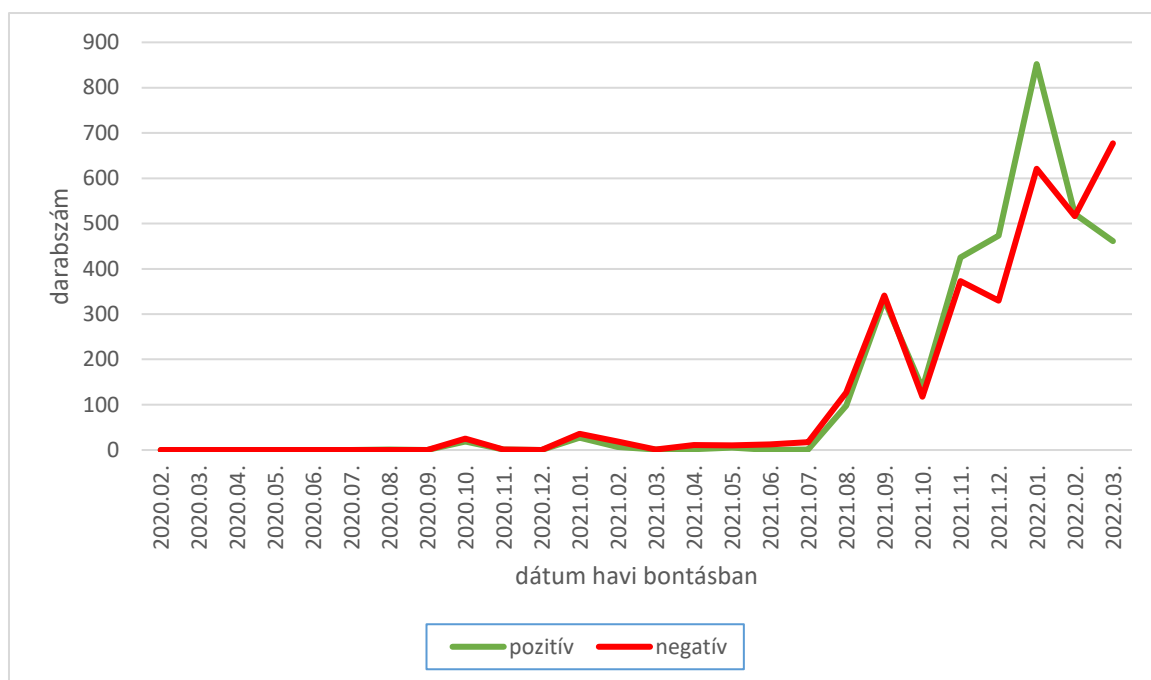
A grafikonokról leolvasható, hogy a KKP intenzív említésének időszaka 2020. februárja és 2021 márciusa között volt, ekkor a pozitívhoz képest a negatív szentimentű hozzászólások túlsúlyban voltak. Azóta egy egyszeri kismértékű emelkedést kb. 2800 negatív szentimentig leszámítva 2021. májusa és szeptembere között, fokozatos lassú csökkenés figyelhető meg. A legfőbb forrásként a Twitter (1,15 millió), illetve a Facebook (0,46 millió) jelent meg. Elmondható, hogy az említések pozitív és negatív száma 2022 márciusára nagyjából visszaállt a 2020 januári szintre.

A fenti eredmények tükrében a hipotézisem igaznak bizonyult, azzal a kiegészítéssel, hogy ahogy a védőoltások megjelentek, és a pánik alábbhagyott, nagyjából a járvány előtti szintre estek vissza az említések (minden aspektusban). Ami számomra meglepetés volt, hogy az omikron variáns megjelenése, illetve az ukrán-orosz konfliktus sem okozott emelkedést.

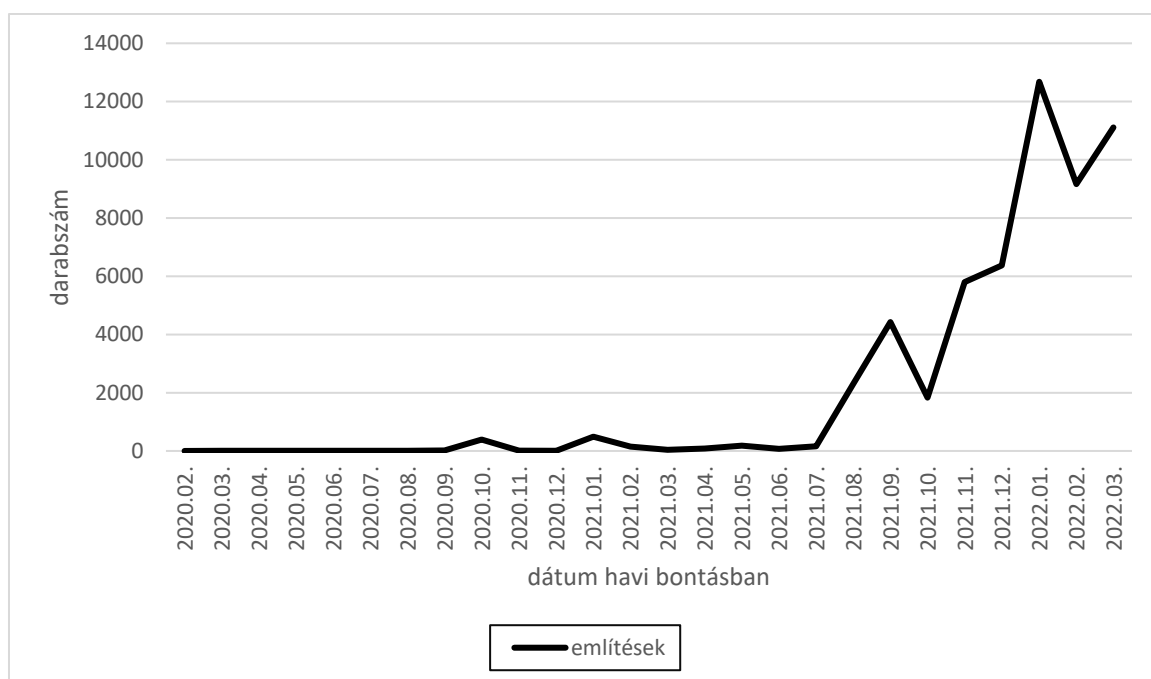
3.4 A harmadik hipotézis vizsgálatának eredménye

H3: Kína járványkezelésének nemzetközi megítélése a kezdeti negatív időszak után pozitívvá vált

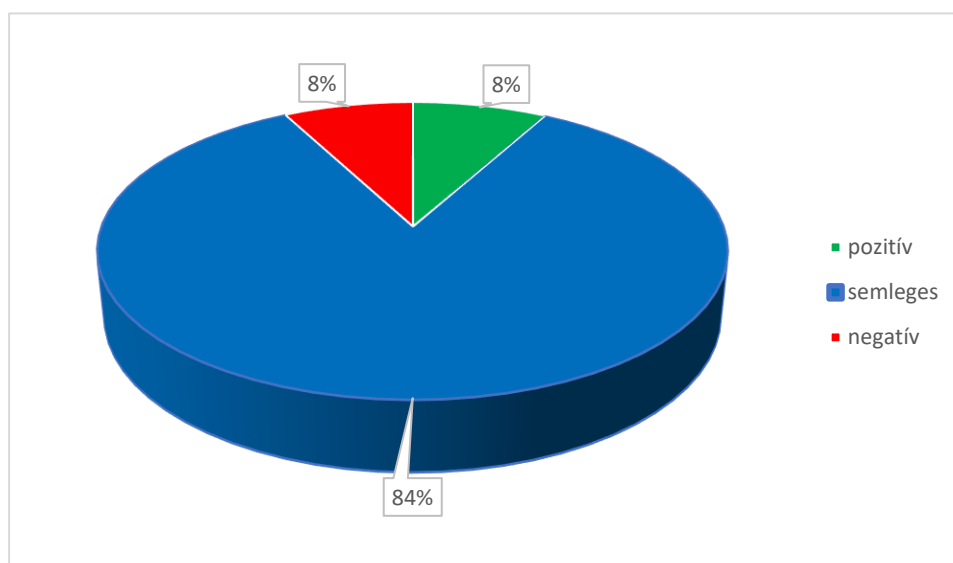
Kezdetnek a Scopus és a VOSviewer segítségével készítettem egy kulcsszó elemzést az alábbi keresési szűrés segítségével: „TITLE-ABS-KEY (("China" OR "PRC" OR "People's Republic of China") AND ("handling" OR "managing" OR "prevention") AND ("coronavirus" OR "2019-nCoV" OR "COVID-19" OR "Covid-19" OR "sars-cov-2") AND ("pandemic" OR "epidemic")) AND (LIMIT-TO (PUBYEAR , 2022) OR LIMIT-TO (PUBYEAR , 2021) OR LIMIT-TO (PUBYEAR , 2020)) AND (LIMIT-TO (

13. ábra A zero-Covid említések pozitív és negatív szentimentjei (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés)

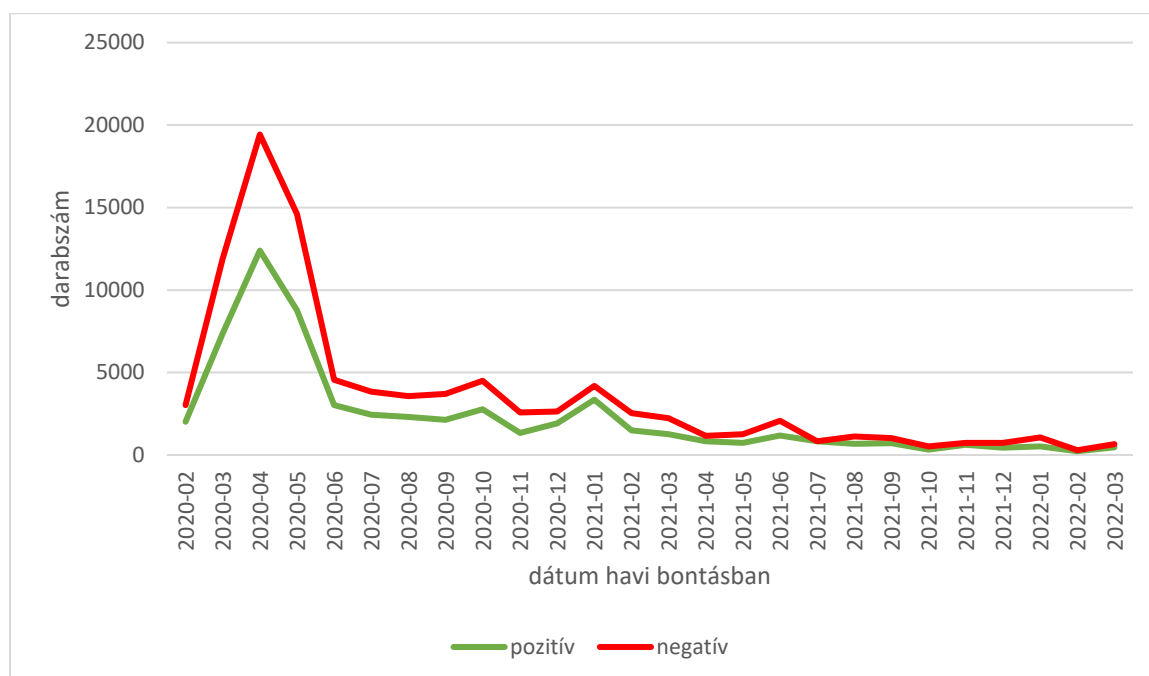
14. ábra A zero-Covid említések darabszámának alakulása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés)

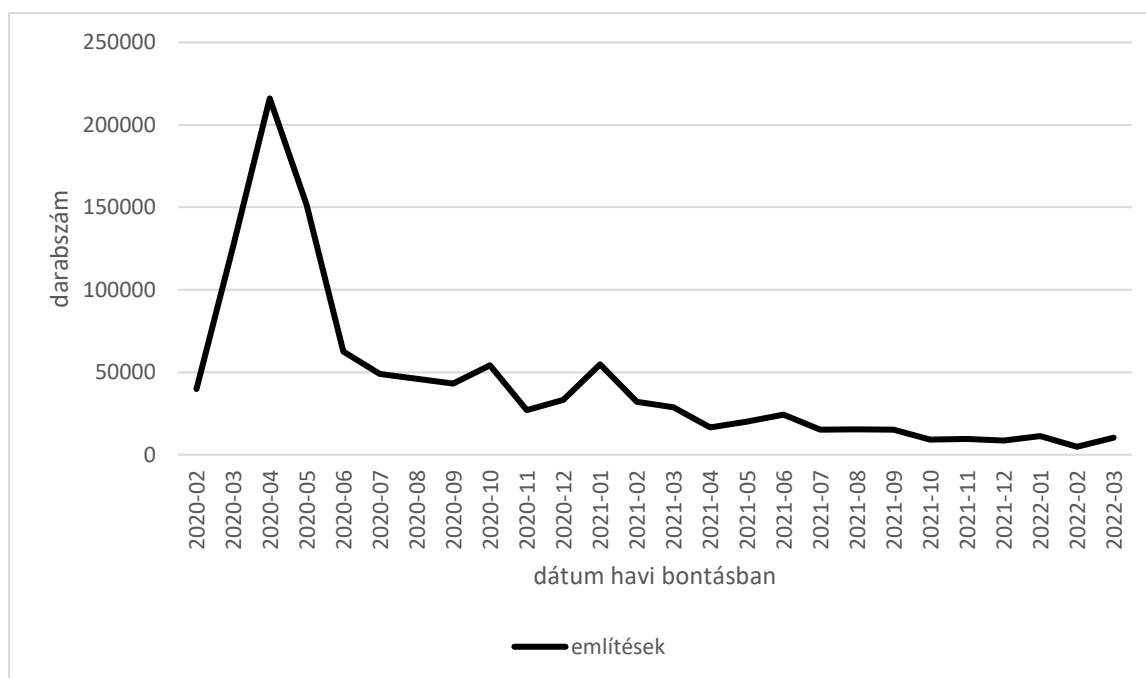
15. ábra A zero-Covid említések összesített szentiment megoszlása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés)

Ez alapján azt mondhatjuk, hogy 2021 júliusától kezd számottevővé válni az említések száma és jelentősen meg nő, és ezzel együtt a megítélése összességében pozitív.

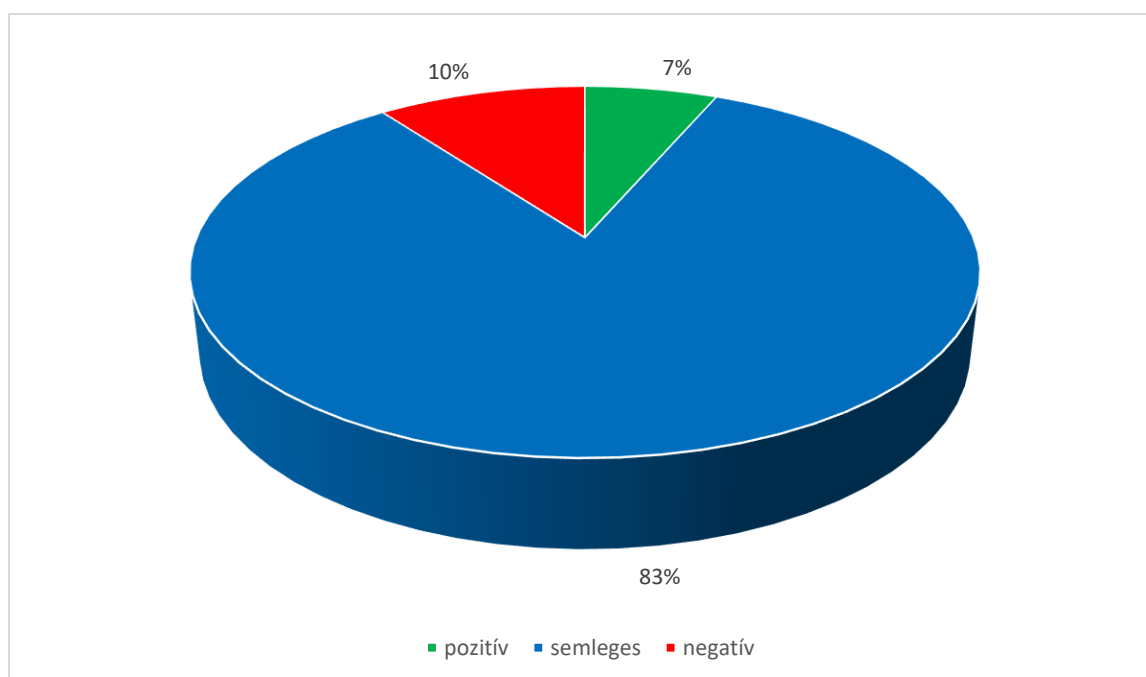
A következő általam vizsgált kulcsszó kombináció a „China/chinese pandemic/epidemic handling” volt a 2020.01.30-2022.04.01. közötti időszakban. Az eredményeket a 16-18. ábra mutatja.

16. ábra A járványkezelés említései pozitív és negatív (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés)

17. ábra A járványkezelés említések darabszámának alakulása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés)

18. ábra A járványkezelés említések összesített szentiment megoszlása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés)

Az adatok összesítésével elmondható, hogy a 2020. február és június közötti kiugró számú, és ezen belül is kiemelkedően negatív volt a kínai járványkezelés említése, utána 2021. júliusa óta fokozatosan csökken. A zero-Covid stratégia említésének száma 2021 júliusa környékén kezdett el emelkedni, és 2021 novemberéig a pozitív és a negatív említések száma nagyjából egyenlő volt, viszont utána 2021. februárjáig pozitív túlsúly figyelhető meg, de csökkenő tendenciával, márciusban meg fordulni látszik az említések polaritása. Így mindent összesítve elmondható, hogy a hipotézisem megdőlt.

A fejezetben a közösségi média és az egyéb weboldalak tartalmának elemzésével bebizonyítottam a hipotézisemet: Az AUKUS és a Quad országainak angol nyelvű közösségi média és egyéb online felületeken megjelenő tartalmait vizsgálva a Kínai Kommunista Párt megítélése romlott a járvány során.

Megcáfolt hipotéziseim: A nyugati közösségi médiában és online felületeken a kínai segélyezés jelentős véleményformáló szerepet töltött be a járvány során. Kína járványkezelésének nemzetközi megítélése a kezdeti negatív időszak után pozitívvá vált.

4. Felhasznált irodalom

ACCA (2019) *Machine learning: More science than fiction*, p. 52. Available at: https://www.accaglobal.com/content/dam/ACCA_Global/professional-insights/machine-learning/pi-machine-learning-report.pdf.

Aitken, M. (2020) *COVID-19 as a Positive Turning Point in Healthcare*. Available at: <https://www.iqvia.com/insights/the-iqvia-institute/covid-19/covid-19-as-a-positive-turning-point-in-healthcare> (Accessed: 12 April 2022).

American Journal of International Law (2022) 'The United States, Australia, and the United Kingdom Announce "AUKUS" Alliance Focused on Indo-Pacific Security', *American Journal of International Law*, 116(1), pp. 164–170. doi:10.1017/ajil.2021.69.

Balázs, D. (2012) 'Kína békés felemelkedése', in P. Szabó, S. (ed.) *A Sárkány közbelép - Kína nemzetközi kapcsolatai, gazdasága és közigazgatási rendszere a 21. században*.

Barrinha, A. and Renard, T. (2017) 'Cyber-diplomacy: the making of an international society in the digital age', *Global Affairs* [Preprint]. Available at: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/23340460.2017.1414924> (Accessed: 23 January 2022).

Brooker, M. (2021) 'Can China Step Off Its Property Treadmill? Not Likely', *Bloomberg.com*, 19 August. Available at: <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2021-08-19/china-s-real-estate-bubble-is-so-dangerous-beijing-can-only-watch-it-grow> (Accessed: 10 April 2022).

Broomfield, E.V. (2003) 'Perceptions of Danger: The China threat theory', *Journal of Contemporary China*, 12(35), pp. 265–284. doi:10.1080/1067056022000054605.

Chen, X. and Yu, B. (2020) 'First two months of the 2019 Coronavirus Disease (COVID-19) epidemic in China: real-time surveillance and evaluation with a second derivative model', *Global Health Research and Policy*, 5(1). doi:10.1186/s41256-020-00137-4.

CIDCA (2020) *CIDCA outlines China's anti-virus assistance to international communities*. Available at: http://en.cidca.gov.cn/2020-03/26/c_465653.htm (Accessed: 1 April 2022).

Crisis Group (2022) *Why the UN Security Council Stumbles in Responding to Coups*, *Crisis Group*. Available at: <https://www.crisisgroup.org/global/why-un-security-council-stumbles-responding-coups> (Accessed: 9 April 2022).

Eidenpenz J. (2022) *Ami Ukrajnában van, az csupán egy proxy-háború?*, *Privátbankár.hu*. Available at: <https://privatbankar.hu/cikkek/makro/ami-ukrajnaban-van-az-csupan-egy-proxy-haboru.html> (Accessed: 10 April 2022).

Emmers, R. (2018) 'Unpacking ASEAN neutrality: The quest for autonomy and impartiality in southeast asia', *Contemporary Southeast Asia*, 40(3), pp. 349–370. doi:10.1355/cs40-3a.

Eysenbach, G. (2020) 'How to fight an infodemic: The four pillars of infodemic management', *Journal of Medical Internet Research*, 22(6). doi:10.2196/21820.

Feng, S. (2020) 'Cyclical Globalization and China's Strategic Options', *China Quarterly of International Strategic Studies*, 6(3), pp. 355–370. doi:10.1142/S2377740020500207.

Frum, D. (2021) *China Is a Paper Dragon*, *The Atlantic*. Available at: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2021/05/china-paper-dragon/618778/> (Accessed: 2 April 2022).

Glaser, B.S. and Medeiros, E.S. (2007) 'The Changing Ecology of Foreign Policy-Making in China: The Ascension and Demise of the Theory of "Peaceful Rise"', *The China Quarterly*, (190), pp. 291–310.

Gong, L. (2021) 'Humanitarian diplomacy as an instrument for China's image-building', *Asian Journal of Comparative Politics*, 6(3), pp. 238–252. doi:<https://doi.org/10.1177/20578911211019257>.

Güntay, V. (2021) '(Is) African spring in Chinese foreign policy (?)', *Asia Europe Journal*, 19(3), pp. 275–290. doi:[10.1007/s10308-021-00602-w](https://doi.org/10.1007/s10308-021-00602-w).

Han, J., Kamber, M. and Pei, J. (2012) *Data Mining: Concepts and Techniques*. 3. Morgan Kaufmann (Data Mining: Concepts and Techniques). doi:[10.1016/C2009-0-61819-5](https://doi.org/10.1016/C2009-0-61819-5).

Information Office of the State Council (2011) *The Path of China's Peaceful Development: What It Is About*. Available at: http://www.china.org.cn/government/whitepaper/2011-09/06/content_23362449.htm.

Ireton, C. and Posetti, J. (eds) (2018) *Journalism, fake news & disinformation: handbook for journalism education and training*. France (UNESCO series on journalism education). Available at: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000265552> (Accessed: 23 January 2022).

Jones, L. and Hameiri, S. (2020) 'Debunking the Myth of "Debt-trap Diplomacy"', *Chatham House*, p. 44.

Kurtzer, J. (2020) *China's Humanitarian Aid: Cooperation amidst Competition*. Available at: <https://www.csis.org/analysis/chinas-humanitarian-aid-cooperation-amidst-competition> (Accessed: 1 April 2022).

Kusai, S.Z. (2021) 'Az új hidegháború kérdéséről', *Külügyi Szemle*, (20), pp. 3–21. doi:https://doi.org/10.47707%2FKulugyi_Szemle.2021.2.1.

Leonelli, S. (2016) 'Locating ethics in data science: Responsibility and accountability in global and distributed knowledge production systems', *Philosophical Transactions of the Royal Society A: Mathematical, Physical and Engineering Sciences*, 374(2083). doi:[10.1098/rsta.2016.0122](https://doi.org/10.1098/rsta.2016.0122).

Machemer, T. (2021) *WHO Releases Results of First Investigation Into the Origin of Covid-19*, *Smithsonian Magazine*. Available at: <https://www.smithsonianmag.com/smart-news/key-takeaways-who-report-origin-covid-19-180977423/> (Accessed: 17 April 2022).

MacKinnon, M., VanderKlippe, N. and Robertson, G. (2020) 'Flattery and foot dragging: China's influence over the WHO under scrutiny', *The Globe and Mail*, 25 April. Available at: <https://www.theglobeandmail.com/world/article-flattery-and-foot-dragging-chinas-influence-over-the-who-under/> (Accessed: 16 April 2022).

Marr, B. (2018) *How Much Data Do We Create Every Day? The Mind-Blowing Stats Everyone Should Read*, *Forbes*. Available at: <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2018/05/21/how-much-data-do-we-create-every-day-the-mind-blowing-stats-everyone-should-read/> (Accessed: 7 April 2022).

Myers, S.L. (2021) 'The W.H.O. skips forward two Greek letters, avoiding a Xi variant.', *The New York Times*, 28 November. Available at: <https://www.nytimes.com/2021/11/28/world/asia/omicron-variant-name-covid.html> (Accessed: 16 April 2022).

Ntoutsis, E. *et al.* (2020) 'Bias in data-driven artificial intelligence systems—An introductory survey', *Wiley Interdisciplinary Reviews: Data Mining and Knowledge Discovery*, 10(3). doi:10.1002/widm.1356.

Nyabiage, J. (2020) *Why is China looking beyond Africa for oil supplies?*, *South China Morning Post*. Available at: <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3100367/why-china-looking-beyond-africa-oil-supplies> (Accessed: 17 March 2022).

Oransky, A.I. (2010) 'Why write a blog about retractions?', *Retraction Watch*. Available at: <https://retractionwatch.com/2010/08/03/why-write-a-blog-about-retractions/> (Accessed: 3 April 2022).

P. Szabó, S. (2020a) 'A kínai gazdaság jelenlegi helyzete', in P. Szabó, S. and Horváthné Varga Polyák, C. (eds) *Lehetőségek és kihívások a magyar-kínai kapcsolatok területén*. Budapest: Nemzeti Közszerológati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet.

P. Szabó, S. (2020b) 'A Kínai Népköztársaság „kétvágányos” külpolitikája', in P. Szabó, S. and Horváthné Varga Polyák, C. (eds) *Lehetőségek és kihívások a magyar-kínai kapcsolatok területén*. Budapest: Nemzeti Közszerológati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet.

Peters, M.A. *et al.* (2020) 'US–China Rivalry and “Thucydides” Trap': Why this is a misleading account', *Educational Philosophy and Theory*, 0(0), pp. 1–12. doi:10.1080/00131857.2020.1799739.

Puri, S. (2022) 'Land and Sea: The Evolving Great-power Contest in Asia', *Survival*, 64(1), pp. 227–236. doi:10.1080/00396338.2022.2033008.

Rácz A. (2022) *Állóháborút, további véres harcokat hozhat az orosz-ukrán háború második hónapja, telex*. Available at: <https://telex.hu/kulfold/2022/04/02/oroszország-ukrajna-elleni-haboruja-hat-het-utan-elemzes-racz-andras> (Accessed: 7 April 2022).

Reflection Group (2020) *NATO 2030: United for a New Era*. NATO, p. 67. Available at: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/12/pdf/201201-Reflection-Group-Final-Report-Uni.pdf.

Salát, G. (2018) 'Kína Kapitány rendet tesz a nagyvilágban - A Harci farkas 2. és az új kínai önkép', *Filmszem: Filmtörténeti online folyóirat*. 8 : 3, pp. 20–43.

Salát, G. (2021) 'Kína, az új centrum', *Eurázsia Szemle*, (1), pp. 8–25.

Salát, G. (2022) *Nem azt kell figyelni, amit a kínaiak mondanak, hanem azt, amit tesznek*, *Infostart.hu*. Available at: <https://infostart.hu/interju/2022/03/23/salat-gergely-nem-azt-kell-figyelni-amit-a-kinaiak-mondanak-hanem-azt-amit-tesznek> (Accessed: 7 April 2022).

SentiOne (2022) 'Belső felhasználói kézikönyv'.

Silver, L., Devlin, K. and Huang, C. (2020) 'Unfavorable Views of China Reach Historic Highs in Many Countries', *Pew Research Center's Global Attitudes Project*, 6 October. Available at: <https://www.pewresearch.org/global/2020/10/06/unfavorable-views-of-china-reach-historic-highs-in-many-countries/> (Accessed: 18 April 2022).

Sliwinski, K.F. (2014) 'Moving beyond the European Union's Weakness as a Cyber-Security Agent', *Contemporary Security Policy*, 35(3), pp. 468–486. doi:10.1080/13523260.2014.959261.

Southgate, L. (2021) 'ASEAN: still the zone of peace, freedom and neutrality?', *Political Science*, 73(1), pp. 31–47. doi:10.1080/00323187.2021.1967762.

Statista (2022) *China GDP growth rate 2011-2024*, *Statista*. Available at: <https://www.statista.com/statistics/263616/gross-domestic-product-gdp-growth-rate-in-china/> (Accessed: 10 April 2022).

Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) (2020) *Armaments, Disarmament and International Security*. Available at: <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.CD?end=2020&locations=CN&start=1989&view=chart>.

Szabó, M. (2019) 'A Sanghaji Együttműködési Szervezet', in Szálkai, K., Baranyi, T.P., and Szarka, E.L. (eds) *Biztonságpolitikai Corvinák*. Antall József Tudásközpont, pp. 133–144.

Szenes Z. (2022) 'A háború legrosszabb része még hátra lehet', *vasarnap.hu*, 1 April. Available at: <https://vasarnap.hu/2022/04/01/szenes-a-haboru-legrosszabb-resze-meg-hatra-lehet/> (Accessed: 7 April 2022).

Takács, Z. (2020) 'A Kína-Kelet-Közép-Európa Együttműködés (16+1 Együttműködés) és a benne rejlő magyar gazdasági lehetőségek', in P. Szabó, S. and Horváthné Varga Polyák, C. (eds) *Lehetőségek és kihívások a magyar-kínai kapcsolatok területén*. Budapest: Nemzeti Közszerzői Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet.

The Economist (2020) 'China punishes Australia for promoting an inquiry into covid-19', *The Economist*, 21 May. Available at: <https://www.economist.com/asia/2020/05/21/china-punishes-australia-for-promoting-an-inquiry-into-covid-19> (Accessed: 17 April 2022).

Trump White House Archives (2017) *National Security Strategy of the United States of America*. Washington, DC. Available at: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>.

Vörös, Z. (2022) 'Mit jelenthet Kína számára az amerikai kivonulás és a gyors tálib hatalomátvétel Afganisztánban?', *KKI elemzések*, 14. doi:<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2022.14>.

Wallerstein, I. (1974) 'The Rise and Future Demise of the World Capitalist System: Concepts for Comparative Analysis', *Comparative Studies in Society and History*, 16(4), pp. 387–415. doi:10.1017/S0010417500007520.

Watson, D., Clark, L.A. and Tellegen, A. (1988) 'Development and validation of brief measures of positive and negative affect: the PANAS scales', *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), pp. 1063–1070. doi:10.1037//0022-3514.54.6.1063.

WHO (2022a) *Status of COVID-19 Vaccines within WHO EUL/PQ evaluation process*. WHO. Available at: https://extranet.who.int/pqweb/sites/default/files/documents/Status_COVID_VAX_02April2022.pdf.

WHO (2022b) *Tracking SARS-CoV-2 variants*. Available at: <https://www.who.int/activities/tracking-SARS-CoV-2-variants> (Accessed: 16 April 2022).

Yue, J. (2022) 'The Limits to China's Peaceful Rise – Deep Integration and a New Cold War', *Global Policy*, 13(1), pp. 91–106. doi:10.1111/1758-5899.13040.

Zarocostas, J. (2021) 'WHO team begins COVID-19 origin investigation', *Lancet (London, England)*, 397(10273), p. 459. doi:10.1016/S0140-6736(21)00295-6.

Zhu, Z. (2020) *Interpreting China's 'Wolf-Warrior Diplomacy'*. Available at: <https://thediplomat.com/2020/05/interpreting-chinas-wolf-warrior-diplomacy/> (Accessed: 29 January 2022).

Zódi Z. (2017) 'Privacy és a Big Data', *Fundamentum*, (1–2), p. 15.

5. Ábrajegyzék

1. ábra Sanghaji Együttműködés Szervezet (Forrás: Silk Road Report).....	8
2. ábra Az Övezet és Út kezdeményezés (Forrás: MERICS).....	10
3. ábra Az ASEAN tagországok térképe (Forrás: Ambitions for harmony - Southeast Asia - Phil Taylor, saját fordítás)	13
4. ábra Az információs zűrzavar komponensei (Forrás: Ireton és Posetti, 2018, saját szerkesztés)	18
5. ábra A globális összadathalmaz éves mérete 2010-25 (Forrás: IDC Global DataSphere)...	22
6. ábra Az adatbányászat sematikus folyamata (Forrás: Han et al., 2012, saját szerkesztés) ..	23
7. ábra A kínai segélyeknél használt hivatalos logó.....	27
8. ábra A ChinaAid humanitárius szervezet logója.....	27
9. ábra A KKP említések pozitív és negatív szentimentjeinek alakulása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés).....	29
10. ábra A KKP említések darabszámának alakulása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés) ...	29
11. ábra A KKP említések összesített szentiment megoszlása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés).....	30
12. ábra A kulcsszóelemzés eredménye (Forrás: Scopus, saját szerkesztés)	31
13. ábra A zero-Covid említések pozitív és negatív szentimentjei (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés).....	32
14. ábra A zero-Covid említések darabszámának alakulása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés)	32
15. ábra A zero-Covid említések összesített szentiment megoszlása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés).....	33
16. ábra A járványkezelés említései pozitív és negatív (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés).	33
17. ábra A járványkezelés említések darabszámának alakulása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés).....	34
18. ábra A járványkezelés említések összesített szentiment megoszlása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés).....	34

6. Táblázatok jegyzéke

1. táblázat A kínai segélyezés összehasonlítása (Forrás: SentiOne, saját szerkesztés).....	28
--	----